

Ora Ĵurnalo

Numero 27, Marto 2020

Al la tuta mondo:

Bonvenon al la verda Gotenburgo!

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo	2	Vestarkoj	14
Pri Ora Ĵurnalo	2	Fama arkitekto en Gotenburgo – urbo en la okcidento	16
Espe-Porko meditas – kaj Andreas prelegas ..3		Kantoro Gunilla – Kantor Gunilla	18
Med Duolingo kan du lĉra dig esperanto	4	Hemsystem – ett jobb med gamla anor	21
El la biblioteko en Stannum	5	Ĝardenisto, preskaŭ la tutan vivon	24
Esperantoförlagets svenska kunder	6	”Elektristo” – de Lasse Granat	26
La monedoj	7	Unuoj kaj nuloj – mia granda intereso!	28
Sinjoro Monedo	7	Laboroj por pensiuloj	34
Jan Hellström fotis glacimevon kaj kormoranon	8	Framasonoj en Gotenburgo	35
Nova scienca kanalo en Esperanto	8	Laboru ne tro, sed lagome	36
El la retrevuo Penseo	9	Internacia Literatura Esperanta Konkurso... 37	
La nombro de laborperejoj malkreskos	10	Konkurso pri poezio	37
Kiaj profesioj estos dezirataj en la estonteco en okcidenta Svedio	10	U-talk: Learn Esperanto	39
La Internacia kaj La Fil’ de labor’	12	Memorigo: kursaro 17–25 aprilo kun 4 Esp-kursoj kaj KER-ekzamenoj	39
Iomete pri SAT	13	Att arbeta som dövblindkonsulent i början av 90-talet	40
Sendi petskribon por ricevi laboron	14		

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantolibrejon en Stannum, Östadsvägen 68. Monapogoj estas tre bonvenaj al nia pg-konto 436 12-1.

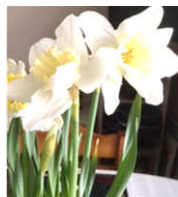
Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79,
siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat,
073-502 53 32, ingeGERD.granat@telia.com.
Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström,
arendsian@hotmail.com.

Kontaktu iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

Espe-Porko meditas – kaj Andreas prelegas

Saluton Printempo venas... malgraŭ la kronviruso.

- ☆ Sur la unua paĝo vi trovas bildon pri la placo de Olof Palme.
- ☆ Por varbi junulojn hungara gazeto montris la jenan tekston: **Ne Lernu esperanton se vi .....** (sekvis multaj ekzemploj) ..... Se vi malgraŭ tio deziras lerni Esperanton, turnu vin al la Esperanto-Societo de ..... Lenke Szasz sendis ĝin al mi. Eble ĝi funkcias en Svedio. Spektu la proponon sur la sekvanta paĝo! La kulturoj de Hungario kaj Svedio disas, kaj mi mallongigis la tekston.
- ☆ Tamen – **ESPERANTOSABATOJ nuligitaj en Gotenburgo**. Por malhelpi eventualan disvastigon de la korona-viruso ni devas nuligi la Esperantosabatojn en aprilo kaj majo. Ni revenos kun pli da informoj, kiam ni scios kiel ĉio evoluigos.
- ☆ Ĉi tiu numero ĉefe **temas pri diversaj profesioj**.
- ☆ Tiuj, kiuj aktivas en la labormarkato devas scii ke "lagome" estas bona. En Japanio oftas ke la pluslaboro semajne povas superi po 60 horojn. Terure! Ili kreis novan vorton por morto pro tro da

laboro: Karoshi/karoŝi. Tio signifas ke oni mortas pro tro da laboro. La japana vorto karojisatsu signifas ke oni faras memmortigon pro tro da laboro. Do, lernu labori lagome – ne tro multe, ne tro malmulte!

- ☆ **La Tago de virinoj** estas celebrata diversloke. La situacio de virinoj povas esti malbona. En Meksiko oni manifestas por informi ke po 10 virinoj tage estas mortigitaj de viroj, ne malofte de siaj propraj edzoj. Nekredeble terure! Eble la prezidento en Meksiko finfine reagos.
- ☆ **La SAT-organizo** (Sennacia Asocio Tutmonda) havas "La internacian" kiel batalkanton. Ĉu UEA (Universala Esperanto-Asocio) havas batalkanton? Tiukaze – kiun? La kanto "La Espero" estas ja por ĉiuj.
- ☆ Dum la Esperanto-Sabato, la 7an de marto **Andreas rakontis pri Aira Kankunen**, antaŭa membro de la Esperanto-Societo de Gotenburgo, kiu forpasis en la jaro 2010. Kaarlo Voionmaa, kiu kunestis, miris pro la kapablo de Andreas rakonti pri libro de Aira, skribita en la finna. Jen bildoj de la Esperanto-Sabato. /Siv

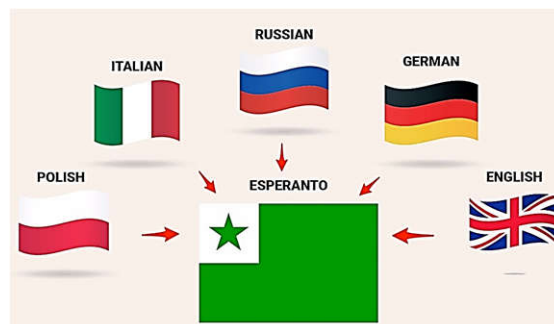
Med Duolingo kan du lära dig esperanto

Sedan kan du skaffa adressboken Pasporta Servo, åka jorden runt och träffa esperantotalande i mer än 70 olika länder.

Esperanto är Duolingos mest regelbundna och därför relativt lättlärd språk.

Lenke el Rumanio sendis inspiran artikoleon el hungara gazeto. Mi prenis kelkajn liniojn el ĝi:

Du ska INTE lära dig esperanto

- ☆ om du inte har tid
- ☆ om du inte har energi
- ☆ om du inte är intresserad av kulturer i andra länder
- ☆ om du tycker att världens språk behandlas rättvist
- ☆ om du inte tycker att vi behöver ett smart, politiskt neutralt, "Allas Andra Språk" – ett rättvist Fredsspråk.

Vi NE lernu Esperanton

- ☆ se vi ne havas tempon
- ☆ se vi ne havas energion
- ☆ se vi ne interesiĝas pri kulturoj en aliaj landoj
- ☆ se vi pensas ke la mondaj lingvoj estas juste traktataj
- ☆ se vi ne pensas ke ni bezonas lertan, politike neŭtralan lingvon, Ĉies Dua Lingvo" – egalan Pacan Lingvon.

Om du trots allt vill satsa på Esperanto är du välkommen att höra av dig till Göteborgs Esperantoförening gbg@esperanto.se så kan vi ordna en träff (när coronasmittan är under kontroll). Titta gärna på vår hemsida www.esperanto-gbg.org! Där hittar du också vår kostnadsfria nättidning Ora Ĵurnalo. Många artiklar är både på svenska och

esperanto. Du blir förvånad över hur mycket du redan förstår!

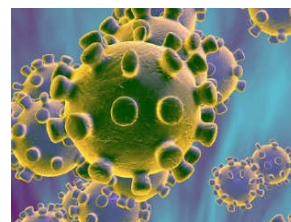
... Men... börja redan nu med Duolingo – så kanske du kan hoppa in i fortsättningskursen om du kommer till sommarkursen i Göteborg 22–26 juni 2020.

*****

Söker man på Pixabay på ordet Corona får man t.ex. denna vackra bild till vänster – en kokosnöt. Googlar man på Covid 19 eller Corona kan man få den högra bilden – också vacker – men oönskad.

Använd oväntad ledighet till att lära dig ett språk! 20 miljoner finns redan på Duolingo. Ingen smittspridning där! /Siv

El la biblioteko en Stannum

”Lingvo Internacia” – monata revuo. Marto 1896.

Esperantistaj vojaĝoj

[...] **S-ro V. Langlet** el Uppsala per scienca laboro veturis Firenson (Italujo) en komenco de Junio. En la vojo li vizitis Rusujon, precipe Petersburgon, Moskvon, Niĝnin, kaj eble ankaŭ Boriglebsk; s-ro Kazi-Girej nome havis la bonecon kore inviti al si ĉiujn Upsalajn esperantistojn, kiuj deziras viziti lin, kaj tiun ĉi ĝentilan inviton akceptos, se la tempo permesos, s-ro Langlet kaj Varsovion, al s-ro Wasniewski, kaj poste Buda-Peston kaj Italujon, – penante en ĉiuj lokoj konatiĝi kun la lokaj esperantistoj kaj fari novajn praktikajn spertojn de nia lingvo.

Ni vidas, ke la ekzemplo, donita en la pasinta somero de s-oj L. kaj E. Etzel ne restis sen sekvo. Ni ne dubas ke tielaj vojaĝoj estas inter la plej fruktoportaj manieroj de propagando.

*****

Eliris el la presejo 8-paĝa broŝureto
”Literaturo de la lingvo Esperanto, ĝis 1:a
Marto 1896”, eldonita de la Klubo

Esperantista en Uppsala. La verketo, kiu
kostas 5 centimojn, estas ricevebla de l’
eldonantoj kaj de d:ro L. Zamenhof, Grodno.

*****

Esperantistojn, kiuj deziras korespondadi, mi
petas skribi al

s-ro A. Mittelstaedt, Riga (Rusujo), LKibauer
Str. N:o 3.

*****

Mi deziras korespondi en Esperanto kun
amikoj de nia lingvo. V. Fedorovskij, Moskvo,

Rusujo, Chistije prudi, Milnikov pereulok, d.
Korovina, loĝ. N:o 21.

La vespero estas pli saĝa ol la mateno – finna proverbo

Esperantoförlagets svenska kunder

Roger Nilsson, kassör för Esperantoförlaget:

Jag tog alla kunder i vårt kundregister med svenska adresser och kollade postorten och i

vilket län postorten var belägen. Här är resultatet:

Län	Antal kunder	Antal invånare	Antal kunder per miljon invånare
Blekinge	0	160 000	0,0
Dalarna	3	290 000	10,3
Gotland	0	60 000	0,0
Gävleborg	3	290 000	10,3
Halland	0	340 000	0,0
Jämtland	3	135 000	22,2
Jönköping	3	370 000	8,1
Kalmar	3	250 000	12,0
Kronoberg	0	210 000	0,0
Norrbottn	1	260 000	3,8
Skåne	10	1 400 000	7,1
Stockholm	9	2 400 000	3,8
Södermanland	1	300 000	3,3
Uppsala	11	390 000	28,2
Värmland	4	290 000	13,8
Västerbotten	1	280 000	3,6
Västernorrland	6	250 000	24,0
Västmanland	2	280 000	7,1
Västra Götaland	18	1 800 000	10,0
Örebro	2	310 000	6,5
Östergötland	2	470 000	4,3
Summa	82	10 535 000	7,8

Som postort är Uppsala mest frekvent med 9, Lund har 6, därefter Stockholm, Sundsvall, Gråbo och Göteborg med 3. (Invånarantalet i tabellen är avrundade, så summan av

invånare i Sverige kan skilja sig (något) från den officiella siffran.)

Dessutom har vi ju en del utländska kunder, t.ex. Brasilien och Australien.

La monedoj

”Corvus monedula”

La monedoj estas kune kun la nucifragoj la plej malgrandaj inter la korvedoj. La monedoj estas ankaŭ tre sociaj kaj havas similajn regulojn kiajn homoj havas. Ili formas paron kaj vivas kune la tutan vivon.

Se unu en la paro mortus la restanta birdo vivas sola kaj funebros dum la restonta vivo. En la vintro la monedoj vivas en grandaj grupoj. La birdoj estas fluparolaj kun sia ”kjae”, ”ĉak”, aŭ ”kè”. Multe da homoj havas scion pri la inteligentaj kaj helpemaj birdoj, inter alie mia edzo.

Foje, kiam la kameno fumis en la domo, li kaj amiko grimpis supren sur la tegmenton per ŝtupetaro. Ili havis fasketojn kaj ŝovelilojn kaj rigardis malsupren en la kamenotubo. Subite nigriĝis. La tuta ĉielo estis plena de nigraj birdoj de ĉiuj mondflankoj. La monedo, kiu loĝis en la kamentubo, alvokis monedojn el

grandaj aroj kaj ili venis por protekti la monedojn en la kamentubo.

La du viroj sur la tegmento rapide revenis malsupren kun granda respekto.

”La monedojn neniu havas la rajton ĉagreni”

/Ingegerd

Sinjoro Monedo

Kiu vi estas, sinjoro Monedo?

Kion vi volas mangi,
kune kun sinjorino?

Ĉu ŝi estis morta, ho ve?

Kia estas via kompleto,
nigra kiel nokto?

Kie vi sidas, sinjoro Monedo?

Ĉu, sur bruna barilo?

Kies barilo?

Ĉu estas la barilo de onklino Korniko?

Kiel vi venas, per flugiloj plumplenaj?

Kiom da amikoj sekvis vin?

Kial vi sidas sur bruna barilo sola?

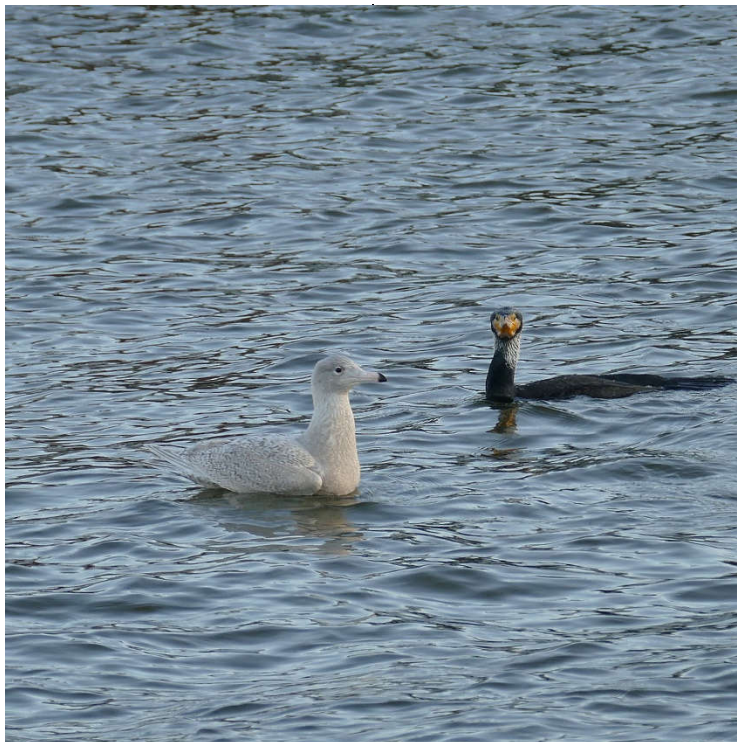
Kompatinda sinjoro Monedo!

Venu, venu en neston molan, se vi estas sola,
kompatinda, sinjoro Monedo! */Ingegerd*

Pentraĵo pri monedo en la hejmo de Aino Åberg.

Jan Hellström fotis glacimevon kaj kormoranon

Vittrut (glacimevo), en sällsynt gäst i Göteborgs Fiskhamn.

Denna vinter har vi haft besök i fiskhamnen av en vittrut (född förra året). Det var flera år sedan vi senast hade besök i Göteborg av denna art. Den häckar i arktiska områden på norra halvklotet. Övervintrar årligen sparsamt i Sverige. Bilden visar vittruten till vänster och en storskarv (grand kormorano) till höger.

Glacimevo, malofta gasto en la Fiŝhaveno de Gotenburgo.

Ĉi tiu vintro ni havis viziton en la fiŝhaveno de glacimevo (naskita la pasintan jaron). Pasis multaj jaroj de kiam ni lasttempe havis viziton de tiu specio. Ĝi kovas idojn en arktaj areoj sur la norda duonglobo. Travintras ĉiujare malabunde en Svedio. La bildo montras la glacimevon maldekstre kaj grandan kormoranon dekstre.

Nova scienca kanalo en Esperanto

Ĝuu facilan sciencon informon pri planedoj en klare elparolata Esperanto de D-ro Loĉjo de Nederlando:

<https://www.youtube.com/watch?v=a7z8zGqL3zl>

PENSEO

N-ro 341

mar. / 2020

**Monata Beletra Revueto en Esperanto
Honorita de Premio Grabowski, 1994**

Fondita en 1990; Enretigita en 1997 la 31-a jaro <http://www.eterno.cn/penseo/penlisto.htm>

El la retrevuo Penseo, eldonita de Veido, Ĉinio, marto 2020. Ĉiam kontribuoj el pluraj landoj.

MARTE de "Eto" (Ĉinio)

Jen alvenas malrapide l' primavero,
kun viveco kaj la vervo de naturo.
Varma spir' leĝere ŝvebas en aero,
oni kaptas jam la senton de plezuro.

Herboj velkaj nun verdiĝas kun espero,
florburĝonoj ŝvelas en zefira lulo,
birdaj ĉirpoj klaras, molas kun tenero,
kaj insektoj trilas salte en susuro.

Persikfloroj ĵus ruĝiĝas en ventpelo,
jam invitas papiliojn al danc-balo,
kaj abelojn al farado de miel'.

Arboj strebas al ombriĉa la vualo,
la folioj pligrandiĝas en sunhelo,
kontraŭ l' suno ŝirmos homojn sur trotuaro.

SONĜO de Siv Burell (Svedio)

lun nokton dum la dorm'
iras mi per milda vent'
al lando kun alia norm'
ol kutima vivevent'.

– Nur pensu,
kaj konstruiĝas dom'!
diras min la sonĝa hom'.
– Senlima estas vi, kiel mi!

Amikojn mi renkontis
kaj urbojn ili montris
kun bibliotekoj, koncertejoj,
parkoj kaj banejoj.

Mi ĝuis la kuneston
ĝojan, karan feston!
Resti tie volis mi
en bela sonĝosfer'.

Sed taskojn havas mi
sur nia propra ter'.
La sonĝo donas eblecon
esplori la teran belecon.

Maria Nazaré Laroca (Brazilo)

PROTAGONISMO

"Ekzistado estas akto. Korpo – vestaĵo.
Jarcento – tago."

(El: Nia hejmo. Francisco C. Xavier _ Andreo
Ludoviko)

"Ekzistado estas ago",
en sanskrito: karmo.
Ni estas neĉefaj roluloj
en teatraĵo, kiu ripetiĝas
eternece, serĉantaj
ĉiam la ĉefan rolon
por bono aŭ malbono.

Ostaĝoj de l' sortoŝanĝoj
de sinsekvaj vivoj,
ni nur estos liberaj,
kiam ni ĉesos
ami nur tion,
en la aliulo,
kio kuŝos en ni.

Juiz de Fora, 1°/02/2020

La nombro de laborperejoj malkreskos

Kritiko kontraŭ la laborperadaj oficejoj igis la politikistojn pliefektivigi la labormanierojn.

La plano estas likvidi 132 laboroficejojn en la tuta lando. Venontan novjaron la laborperado nur havos proprajn oficejojn en 100 el 290 komunumoj.

Sed la ministro pri la labormerkato, Eva Nordmark (el la socialdemokrata partio), estas kontenta, kaj ŝi fieras pri la maniero kiel la laborperado "ekluktas" kun la taskoj, kiujn la registaro donis la pasintan novjaron.

La popola kritiko estis granda kaj nun oni 'paŭzas' la likvidadon iomete. Sed per kunlaboro kun la komunumoj kaj pli da teknikaj solvoj, la labormerkato pli bone funkcios – laŭ la politikistoj. Privataj entreprenoj transprenos multon de la laborperado.

La ministro pri la labormerkato Eva Nordmark.

FOTO: CLAUDIO BRESCIANI/TT

Ŝanĝoj en la laborvivo ĉiam okazas, ĉar novaj tempoj postulas novajn labormanierojn. La ŝanĝoj venas malrapide aŭ rapide. Unue estas ĥaoso, sed pli kaj pli novaj taskoj iĝas rutinoj.

La dungitoj en la laborperejoj verŝajne ne havos problemojn trovi novajn laborojn. Multaj jam havas novajn postenojn, ofte en la komunumoj. /Siv Burell

Kiaj profesioj estos dezirataj en la estonteco en okcidenta Svedio, laŭ artikolo en Göteborgs-Posten

La komuna trajto estas ke oni bezonas postgimnazian edukadon por havi tiajn dungojn.

Bildo de Pixabay

Bistandsbedömare	Laboras en komunumoj kaj esploras la apogbezonojn de maljunuloj kaj personoj kun funkcionariecoj.
Civilingenjör	Laboras i.a, por konstrui domojn, pontojn aŭ evoluigi novajn manierojn komuniki.
Förskollärare	Respondecas pri lernado kaj evoluo de la pli junaj infanoj.
Sjuksköterskor, specialistjsjuksköterskor, undersköterskor	Manko de flegistinoj, specialistaj flegistinoj kaj asistantaj flegistinoj.
Tandhygienist	Denthigienistoj laboras preventive per forigo de tartro kaj poluras dentojn. Ili ankaŭ konsilas pri denthigieno.
Ingenjör och tekniker	Ingeniero kaj teknikisto troviĝas en multaj branĉoj: konstruado, elektriĉo, programado, konstruado, produktado, evoluado de produktoj.
IT-specialister	Specialistoj, kiuj respondecas pri la realigo de la komputila reto, la TTT-ejo.
Lärare	Instruistoj. Konstanta manko de instruistoj en ĉiuspecaj lernejoj.
Veterinär	Veterinaro. La nombro de dombestoj en Svedio kreskas kaj ili bezonas flegadon.
Anläggningsarbetare	Laboristoj, kiuj fosadas, faras ŝton-pavimadojn, konstruas murojn, altanojn, ŝtuparojn k.t.p.
Buss- och spårvagnsförare	Kondukistoj de busoj kaj tramoj. Kiam la aŭtoj malkreskas en la urboj, oni bezonas pliajn busojn kaj tramojn.
Elektriker	Elektristoj havas bonan labormerkaton.
Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	Kondukistoj de agrar- kaj arbar-maŝinoj.
Kockar	Kuiristoj laboras en hoteloj, restoracioj, hospitaloj, maljunulejoj k.t.p.
Lastbilschaufför	Kamionaj ŝoforoj. Granda manko en okcidenta Svedio.
Process- och maskinoperatör	Procesa kaj maŝina operatoro. Delonge granda manko.
Plåtslagare	Ladistoj. Tiu profesio estas survoje foriĝi laŭ Göteborgs-Posten (?)
Slaktare	Buĉistoj. Mankas kompetentaj buĉistoj.

Pro la floro ankaŭ la poto estas akvumita – greka proverbo

La Internacia kaj La Fil' de labor'

Internationalen och Arbetets söner

Interreta informo:

"La Internacia" estas verkita de Eugène Pottier en 1871 lige al la falo de la Pariz-komunumo. La muzikon komponis Pierre Degeyter en 1888. La traduko en la svedan estas farita de Henrik Menander en 1902. Interese estas ke Henrik Menander neniam tradukis la kvinan strofon. Hjalmar Branting, ĉefministro, opiniis, ke ĝi estas maldeca, verŝajne kaŭze de la diskuto malligi la union kun Norvegio.

En la Labormovado je kunvenoj ekis kantkonkursoj. Simple oni provis supersoni unu la alian.

La revoluciema parto kantis "La Internacian". La reformistoj kantis "La fil' de l' labor'". Iom post iom "La Internacia" fariĝis la batalkanto de la tuta labormovado.

Information från nätet:

Internationalen skrevs av Eugène Pottier år 1871 i samband med pariskommunens fall. Musiken komponerade Pierre Degeyter 1888. Översättningen till svenska gjordes av Henrik Menander 1902. Intressant är att Henrik Menander aldrig översatte den femte versen. Hjalmar Branting, statsministern, ansåg, att den var olämplig, förmodligen p.g.a. diskussionerna om att upplösa unionen med Norge.

I arbetarrörelsen uppstod vid möten sångtävlingar. Man försökte helt enkelt överrösta varandra.

Den revolutionära delen sjöng "Internationalen". Reformisterna sjöng "Arbetets söner".

Så småningom blev Internationalen hela arbetarrörelsens kampsång.

Kiu pentris la bildon? Interrete nur estas skribite, ke kantas sveda ĥoro:

<https://www.youtube.com/watch?v=MVr0A1bGRkk>

INTERNATIONALEN

Upp trälär uti alla stater,
som hungern bojar lagt uppå.
Det dånar uti rättens krater,
snart skall utbrottets timma slå.
Störtas skall det gamla snart i gruset.
Slav stig upp för att slå dig fri.
Från mörkret stiga vi mot ljuset,
från intet allt vi vilja bli.

**Upp till kamp emot kvalen!
Sista striden det är,
ty Internationalen
åt alla lycka bär.**

LA INTERNACIO

Leviĝu, proletar' de l' tero
leviĝu, sklavoĵ de malsat'!
La Vero tondras en kratero,
sekvos finofara bat'.
La paseon plene ni forviŝos
amasoj, marŝu, kresku ni!
La mond' en fundament' ŝanĝiĝos,
ne nul' sed ĉio estu ni!

**Por batal', por la lasta
unuiĝu nia front'
internacia estos
la tuta homa mond'!**

Iomete pri SAT

**SAT = Sennacieca Asocio Tutmonda har sitt
huvudkontor på denna adress:**

67 av. Gambetta
FR – 75020 Paris

En 1922 aperis unuafoje la Jarlibro,
enhavante la adresojn de ĉiuj membroj.

1. Esperanto por laboristoj ne estas celo,
sed rimedo;
2. tial la laboristaj esperantistoj devas
organizi sin tute memstare;
3. necesas ne nur propagandi, sed ankaŭ
uzi, apliki la lingvon.

**SAT celas helpi al progresemluloj tra la
mondo**

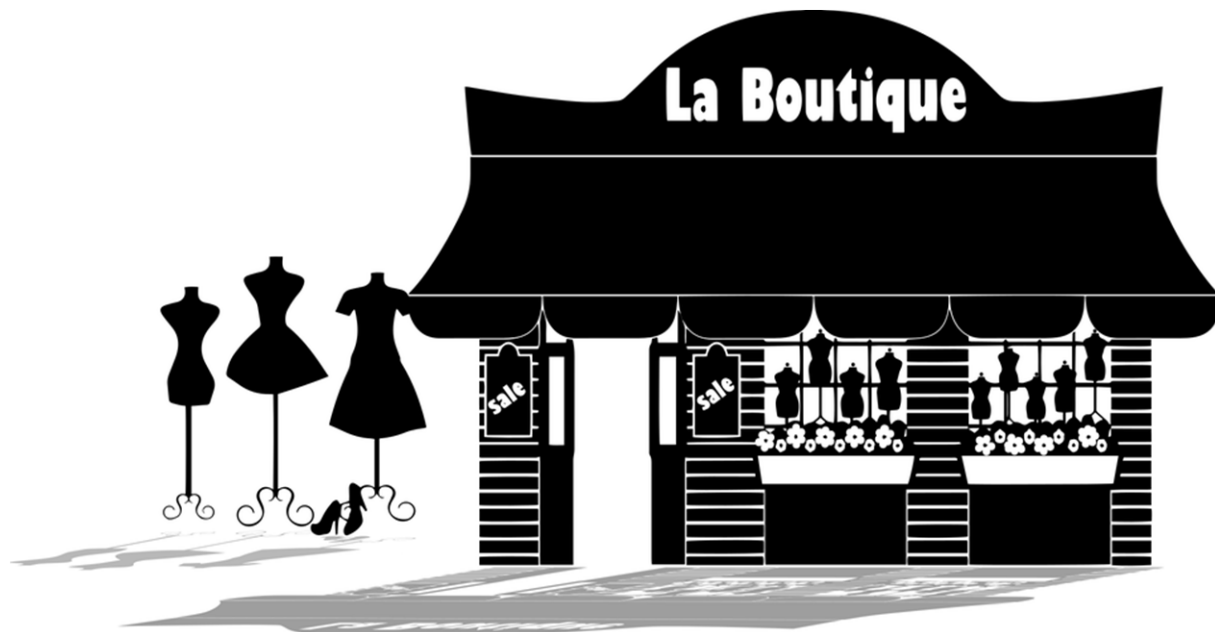
- interkompreniĝi,
- informiĝi,
- kleriĝi,
- plibonigi la vivon,
- interrilati por agadi kontraŭ subpremo
ktp.

**SAT uzas racie elpensitan lingvon por atingi
siajn celojn: **ESPERANTO**.**

La 93a kongreso de SAT okazos en Bjalistoko
inter la 25a de julio kaj la unua de aŭgusto
2020.

Sendi petskribon por ricevi laboron

Ekzemplo de persona letero – vendisto en vestovendejo.

Saluton,

Mi vidis de via anonco, ke vi serĉas vendiston por via butiko, kaj sentas ke tio estas la ĝusta laboro por mi. Mi havas iomete da sperto pri vestoj/konfekcio sed ankaŭ de aliaj branĉoj, elektroniko kaj ĉiutagaj bezonaĵoj.

Mi translokiĝis al X-urbo antaŭ unu jaro por finfari miajn studojn pri ekonomio kaj merkato, kiuj finiĝos post du semajnoj. Flanke de la studoj mi – ĉefe semajnfine – laboris por havi kontakton kun la ekonomia vivo. Ĉar homoj interesas min, mi facile havas kontakton kun klientoj. Post unu jaro en

Francio, mi sufiĉe bone regas la francan flanke de la angla.

Kiam mi ne studas, mi interrilatas kun miaj geamikoj, butikumas kaj legas diversajn magazinojn, volonte pri modo kaj dezajno.

Mi aldonas miajn atestojn kaj notojn kaj antaŭvidas renkonti vin.

Kun afablaj salutoj!

Nomo .....

Adreso .....

Telefono .....

Retadreso .....

/Siv

Vestarkoj

Stenegårds, Axel Ericsons, Nynäshamn, kaj London Tailor, Palladiumhuset, 1 tr.

– tiujn mi trovis en mia vestejo... sed nuntempe oni certe ne fieras pri vestarko kun

nomo. En mia hejmo oni kolektis tiujn – same kiel oni post eksterlanda vojaĝo kolektas trovaĵojn.

*Jen vestarko de 1899
– La Hallwylska
muzeo, Stokholmo.*

Pri la inventisto Johan Pettersson

La vestarko estas la plej ofta uzaĵo en svedaj hejmoj. Ĝis la fino de la 19a jarcento oni gardis vestojn kaj aliaj teksaĵojn en kestoj.

Laŭdire estis Albert Parkhouse de Usono kiu unue inventis la vestarkon el ŝtaldrato.

Sed estis la svedo Johan Pettersson, kiu konstruis la nunan vestarkhokon en la 1920a jardeko. Li metis kurbitan najlon en lignan stangeton kaj la vestarko estis inventita. Li fondis entreprenon kaj montriĝis ke estis prospera investo. (Petterssons Järnförädling AB i Hillerstorp.)

La hokoj tamen renkontas diversajn postulojn en diversaj landoj. En Azio ekz. ili devas elteni grandan humidecon.

Se vi volas vestarkon, kiu ne similas al vestarko, vi povas aĉeti "Ivy de Linked", kiu grimpas sur la vestibla vando. Paketo enhavas 16 erojn da Y-formitaj pecoj el "hedero".

/Siv

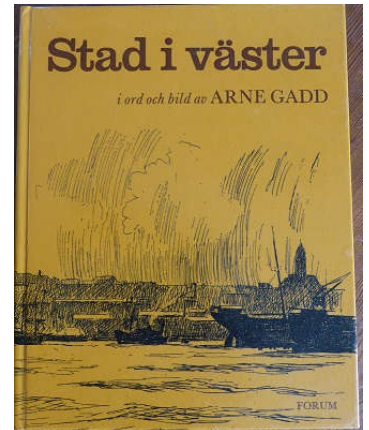
Fama arkitekto en Gotenburgo – urbo en la okcidento

En mia librobretaro staras libro skribita de Arne Gadd kiu skribis pri Gotenburgo en olda tempo. La libro estis kristnaska donaco al mi kiam mi laboris en "Nils Einar Eriksson" arkitekta oficejo.

Mi estis desegnlernanto kaj ĉiofarulo en la oficejo. Tiam mi havis dekkvin jarojn kaj laboris de 8.00 ĝis 17.00, lunde ĝis vendrede.

Mi lernis multe dum du jaroj kaj mi renkontis Nils-Einar mem kaj liajn du gefilojn, kiuj ankaŭ estis arkitektoj, Lars-Einar kaj Kajsa. Tiam Nils-Einar estis pensiulo kaj tre fama pro siaj konstruadoj.

Sed unue eta biografio pri Nils Einar Eriksson.

Li naskiĝis la 19:an de julio 1899 en Stokholmo kaj mortis 1978 en Gotenburgo. Dum sia vivo li estis fama funkciisma arkitekto.

1975 li ricevis honoran doktorecon ĉe Chalmers teknika lernejo en Gotenburgo. Li

gajnis multajn arkitektajn konkursojn inter alie pro la Domo de Ligo de Nacioj en Ĝenevo kiu rezultis en la unua premio en 1927.

Poste mi volas prezenti konatajn domojn en Gotenburgo kiujn Nils Einar desegnis dum sia profesia laboro: */Ingegerd*

Konserthuset 1935

Thulehuset 1937

Centrumhuset 1938

Västra Hamngatan 1, 1938

Svenska Mässan 1939

Götaälvbron 1939

Folkets Hus på Järntorget 1949

Park Aveny Hotel 1950

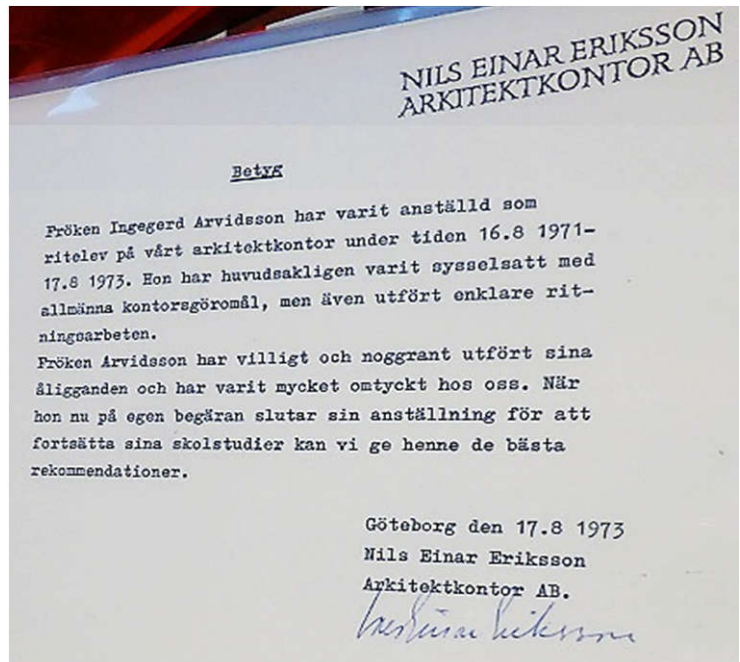

Guldhedens Vattentorn 1953

Kinejo Draken ê Järntorget kun la dancrestoracio Vågen 1956

Mi estas fiero ke mi laboris ĉe la arkitekta oficejo. Apude mi prezentas mian unuan ateston en mia labora vivo. /*Ingegerd*

Kantoro Gunilla – Kantor Gunilla

Gunilla Jansson berättar:

Det var en ung kantor i Trosa
Som skrev både dikt och prosa
Hon spela minsann
Så fort som man kan
För i elen det började osa

Så skrev min syster Siv efter ett minne, som jag berättade från min tidiga kantorstid.

Kanske inte riktigt sant – men så här var det:

JAG KOM SOM 20-åring, nyutbildad skolkantor, till Trosa. Det var en utmaning: att vara lärare för en tredjeklass på vardagarna och spela på gudstjänster, vigslar, begravningar och dop på helgerna. Dessutom hade jag ansvar för en kyrkokör och några spelelever.

Kyrkokören bestod av ett antal duktiga, trogna medlemmar. Det innebar att jag dirigerade "under körens säkra ledning" – vilket förmodligen var bäst, då kören inte gärna ville ändra sig – och jag inte var så säker på min sak att jag kunde stå på mig!

Men för att återgå till versen – en söndag fick jag höra att elen, som också orgeln drevs med, skulle stängas av kl. 12. Gudstjänsten började i vanlig tid, kl 11, och även om prästen visste om det, så predikade han ju lugnt allt som han ville ha sagt (inte helt ovanligt för präster!), så när sista psalmen och postludiet var kvar, närmade sig klockan oroväckande 12-slaget.

Alltså la jag in högsta växel och spelade så fort jag bara kunde för att undvika ett nesligt pppssssfff som avslutning på postludiet. Jag lyckades med några sekunders marginal.

Jag var ung – så när vi skulle välja ny kyrkoherde fick jag krypa till korset och bekänna: – Jag är faktiskt inte myndig! Det blev man vid 21 år då. Däremot hade man en otrolig respekt för kyrkans folk, jag minns att det fanns tanter som NEG för mig!

Även i skolan var det samma, som jag tycker nu, lite onödig respekt för läraren.

Jag tog körlektioner medan jag bodde i Trosa (fick köra upp i Nyköping). Trosa är ju inte stort, så vid ett gathörn stod två av mina elever och neg, och när jag körde om ett par hörn till stod samma flickor och neg. Detta upprepades några gånger – jag vet inte vem som tröttnade först, bilskolläraren eller flickorna!

Nåväl, det blev ju lite tröttsamt att aldrig vara ledig, varken vardag eller helg (minns inte att jag hade några lediga helger – det var inte bättre förr!) Därför la jag kantoret åt sidan och blev bara lågstadielärare, först i

MI VENIS KIEL 20-jaraĝa, novedukita lernejkantoro al Trosa, (malgranda urbo sude de Stokholmo). Vera defio esti instruisto por klaso de 9-aĝaj gelernantoj labortage kaj ludi je la diservoj, geedziĝoj, enteriĝoj kaj baptoj sanktatage. Krome mi respondecis pri preĝeĵhoroj kaj kelkaj ludlernantoj.

La preĝeĵhoroj konsistis el kelkaj spertaj, fidelaj membroj. Sekvis ke mi direktis "sub la firma gvido de la ĥoro" – kio verŝajne estis plej bone, ĉar la ĥoro ne volis ŝanĝiĝi – kaj mi ne estis tiom certa ke mi povis insisti ŝanĝon!

Sed reen al la strofo (supre) – dimanĉe mi ekaŭdis ke la elektro, per kiu ankaŭ la orgeno estis funkciigita, estos malŝaltita je la 12 h. La diservo komenciĝis kiel kutime je la 11 h. kaj eĉ ke la pastro sciis pri tio, li predikis trankvile ĉion kion vi volis diri (ne tute nekutime por pastroj)... do, kiam restis la lasta himno kaj la postludo, la tempo proksimiĝis al la 12-a horo.

Do, mi ludis je la plej ebla rapideco por eviti malgloran pppssssfff-on kiel finon de la postludo. Mi SUKCESIS kun kelkaj marĝenaj sekundoj.

Mi estis juna – do kiam ni estis elektontaj novan paroĥestron mi "iris al Kanoso" kaj konfesis: Mi fakte ne estas plenaĝa! Tiam la plenaĝo estis 25 jaroj. Kontraŭe oni havis nekredeblan respekton por la "homoj de la preĝejo", mi memoras ke troviĝis sinjorinoj kiuj riverencis al mi.

Ankaŭ en la lernejo estis la sama nenecesa respekto por la instruisto, mi nun pensas.

Mi havis aŭtokondukleciojn kiam mi loĝis en Trosa (kondukprovo en Nyköping). Trosa ne estas granda, do, en stratangulo du el miaj gelernantoj staris riverence, kaj kiam mi kondukis preter kelkaj anguloj la samaj knabinoj riverencis. Tio refariĝis kelkajn fojojn – mi ne scias, kiu unue laciĝis, la kondukinstruisto aŭ la knabinoj!

Nu, estis iomete lacige neniam esti libera, nek labortage nek sanktotage (mi ne memoras ke mi iam havis liberajn

Örebro, sedan i Göteborg. Under den här tiden gifte jag mig och fick en son.

Men så småningom fick musiken en starkare dragningskraft, så på prov tog jag tjänstledigt från lärarjobbet för en liten kantorstjänst. (Högre tjänst, fast med lägre lön! Men det var ju roligt!) Det var väl under den här tiden som min son en gång sa:

– Men mamma, du har väl inget jobb – du gillar ju att spela!

Så småningom sökte jag och fick en större tjänst: gudstjänster i två kyrkor, två vüenkörer, två barnkörer, begravningar, vigslar, dop och några spelelever.

Det var jobbiga men roliga år. Min bil gick på två hjul i kurvorna ibland på söndagsmorgonen, när den första prästen pratat för länge och jag skulle ha nästa gudstjänst och vara på alerten då.

Ja, vad ska jag berätta mer? Alla gudstjänster, vigslar, begravningar och dop kommer jag naturligtvis inte ihåg – det var när det hände något speciellt som man minns. Gråtande brudar, nervösa brudgummar som kröp på alla fyra för att leta efter den tappade ringen, eller sade: Jag NN tager dig NN nu till min extra (i st. för äkta) hustru. Det hördes kvävda skratt.

En begravning minns jag tydligt. Frun till den avlidne frågade om jag kunde tänka mig att spela Ack Värmeland du sköna, fastän den inte var ”kyrklig”. Jag sade naturligtvis Ja. Begravningen började i vanlig ordning, men när jag började spela Ack Värmeland... började alla de församlade, inklusive prästen, att gråta högt!

Jag tycker det är viktigt i musikvalet att styckena har anknytning till den avlidne – eller brudparet vid vigslar. Jag har alltid försökt att tillmötesgå sådana önskningar. Ibland har jag tyvärr fått säga nej, bl.a. för att jag inte fått tag på spelbara noter.

Det som för min del har känts mest inspirerande i mitt jobb har nog varit musikgudstjänsterna! Att själv få sätta sin prägel på gudstjänsten i samarbete med körer, sång- eller instrumentalsolisterna (och

semajnfinojn – ne estis pli bone en la malnova tempo!). Tial mi forlasis la kantorlaboron kaj nur estis instruisto en la baza lernejo- unue en Örebro, poste en Gotenburgo. Dum tiu tempo mi edziniĝis kaj naskis filon.

Sed en tiu tempo la muziko havis pli altiran forton, do prove mi ricevis liberecon de la lerneja laboro, por eta kantorlaboro. (Pli alta laboro, sed kun pli malalta salajro. Sed estis ĝoje!) Estis ja dum tiu tempo ke foje mia filo diris:

– Sed panjo, vi do ne havas laboron – vi ja **ŝatas** ludi!

Kun la tempo mi serĉis laboron, kaj ricevis pli ampleksan: diservoj en du preĝejoj, du ĥoroj por plenkreskuloj, du infanĥoroj, enterigoj, geedziĝoj, baptoj kaj kelkaj lernantoj de muzikludado.

Estis laborplenaj sed ĝojaj jaroj. Mia aŭto iris sur du radoj en la angloj foje dimanĉe matene, kiam la unua pastro parolis tro longe, kaj mi devis esti en alia preĝejo kun alia pastro kaj tiam esti vigla.

Jes, pri kio mi plu rakontu? Ĉiuj diservoj, geedziĝoj, enterigoj kaj baptoj mi kompreneble ne memoras. Estis kiam okazis iu aparta, tiam oni memoras. Plorantaj edziniĝantaj virinoj, nervozaj edziĝantoj, kiuj rampis por serĉi la falintan ringon, aŭ diris: Mi NN havas vin NN kiel mian ekstran edzinon (anstataŭ ”äkta” = laŭleĝa) edzino. Tiam aŭdiĝis subpremitaj ridoj.

Unu enterigo mi klare memoras. La edzino de la forpasinto demandis, ĉu mi emas ludi ”Vermlando vi belega”, malgraŭ ke ĝi ne estas ”preĝejo”. Mi kompreneble jesis. La enterigo komenciĝis laŭorde, sed kiam mi komencis ludi ”Vermlando vi belega” ĉiuj ĉeestantoj, inkluzive la pastro, ekis laŭte plori!

Mi pensas ke gravas ke la elekto de muziko estas ligita al la forpasinto – aŭ la paro je la geedziĝo. Mi ĉiam provis komplezi al tiaj deziroj. De tempo al tempo mi bedaŭrinde

präster) har varit mycket roligt och engagerande!

Det har varit en stor glädje att få samarbeta med hängivna, musikaliska och trevliga människor i alla åldrar!

Kanske är det vad jag saknar mest nu när jag är pensionär!

Men jag känner att jag har varit privilegierad i mitt yrke – jag har ofta tänkt på min sons ord:

”Mamma, du har väl inget jobb – du tycker ju om att spela!”

Gunilla Jansson

devis nei, i.a. pro tio ke mi ne trovis ludeblajn notojn.

Tio, kion miaflanke sentis plej inspiran en mia laboro estis la muzikaj diservoj! Mem doni mian stampon al la diservo kunlabore kun ĥoroj, kanto- aŭ muziksolistoj (kaj pastroj) estis tre ĝoja kaj engaĝiga!

Estis granda ĝojo kunlabori kun sindonemaj, muziktalentaj kaj agrablaj homoj je ĉiuj aĝoj!

Eble tio estas kio mankas al mi pli, kiam mi estas pensiulo!

Sed mi sentas ke mi estis privilegiita en mia posteno – mi ofte pensas pri la vortoj de mia filo:

”Panjo, vi ja ne havas laboron – vi ja **ŝatas** ludi!”

Gunilla Jansson

Hemsyster – ett jobb med gamla anor

Barbro Andersson berättar:

♪♪♪♪♪... Jag hade en gång ett jobb, men det var så längesen, så längesen... närmare bestämt 1953.

Efter att ha jobbat inom sjukvården något år tog jag in på en ny bana. Jag började min utbildning vid Lunds hemsysterskola.

En hemsyster var kommunanställd och kom hem till familjen vid husmors sjukdom eller barnafödande, oftast i tvåveckorsperioder.

Utbildningen började i januari ena året med examen nästa år i juni. Ämnen vi läste var etik, sjukvårdslära, barnavård, mat och hälsa. Vidare huslig ekonomi, hemvård, som tvätt och klädvård samt sömnad.

Vi fick praktik inom sjukvård, på barnsjukhus, åldringsvård, BB, daghem och barnhem. Jag minns fröken Hoppe, skolkösläraryn, som hade en sidenblus, som jag skulle stryka. Siden är inte lätt att stryka. Fröken Hoppe blev inte nöjd. Jag fick stryka den igen. Fortfarande var det inte bra, så jag fick stryka den en tredje gång, innan jag fick godkänt.

Skolan hade bageri med försäljning, där fick vi jobba, när vi inte var ute på andra uppdrag. Vi lärde oss bl.a. att rulla två bullar samtidigt, en med vänster och en med höger hand.

Något av en provotid var det. Vi bodde fyra tjejer i ett litet rum med våningssängar, vi delade en liten toalett med fyra andra elever. Duscha fick vi göra i källaren.

Hemsystrar bar förstås uniform. Jag står längst till höger.

Disciplinen var nästan som i lumpen. En regel var att vi skulle vara inne senast klockan 10 på kvällen. Några av eleverna var i 40-årsåldern, men det var samma regler för

dem. Varje dag inleddes med morgonbön. Till uniformen hörde också vita förkläden. För att de inte skulle bli smutsiga hände det att vi hade ytterligare ett förkläde utanpå det vita.

Vår hemsysterutbildning syftade främst till att vi skulle arbeta i städer, i motsats till hemvårdarinneutbildningen, där man också lärde sig mjölka och ta hand om djur. Jag minns en elegant stadslägenhet, dit två äldre

damer just flyttat. De hade fortfarande serveringsgången full av kartonger, men gyllenladersmöblerna var praktfulla!

Så var det dags att söka arbete. På den tiden fanns det ganska så gott om arbeten att söka. Jag hamnade i en Västgötakommun bortom allfartsvägen med en hel del ålderdomliga

seder. Man hade bl.a. "kyrkotagning" – nyförlöst moder genomgår "rening" i kyrkan. Det blev att åka buss och cykel – i alla väder.

Här följer några glimtar från den tiden:

En höstdag ska jag infinna mig hos ett äldre syskonpar. Åker buss, som jag blivit anvisad och ska sedan bli visad väg av en grannfamilj. Jag knacker på. – "Det är 1 km genom skogen. Du får låna mina stövlar, dina skor är inte bra för den utflykten."

Kommer fram till Fridhem och till en underbar tant Augusta. Särskilt la jag märke till "guldkreolerna" i hennes öron. Senare berättade hon, att hon fått dem av en fästman, som drog till Amerika.

Augusta och Johan

Senare fick jag följande brev från Augusta:

En del otrevliga saker fick jag också uppleva under dessa år. Minns särskilt en barnfamilj där mamman fick gallbesvär och hamnade på sjukhem. Hon hade fem barn mellan 2 och 14 år. Där fick jag även sova över.

Så gick åren och jag blev hemmafru. Sedan skolade jag om mig för arbete i förskolan. Därifrån finns också mycket att berätta – alla dessa underbara ungar!

Men det var ju ett helt annat jobb.

F.d. hemsyster Barbro Andersson

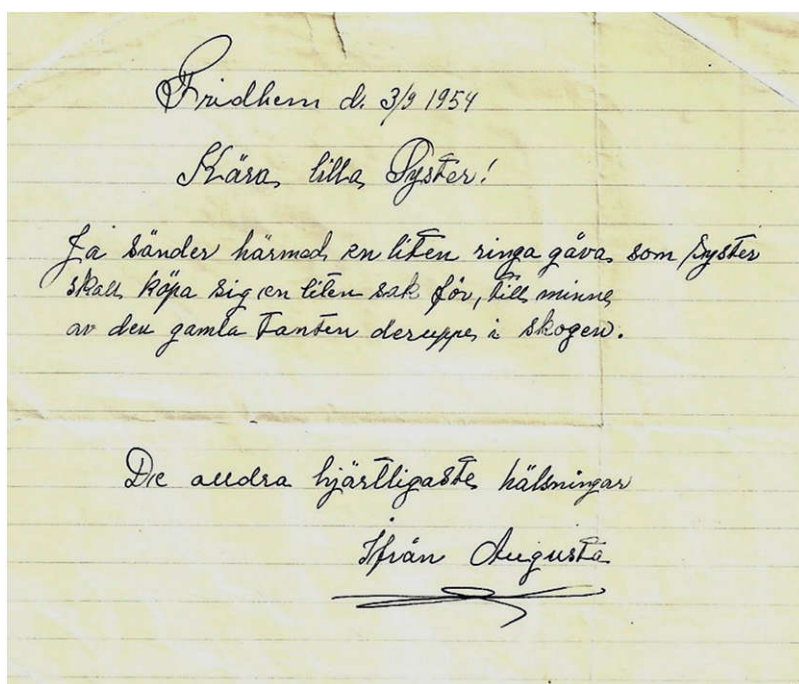

Fridhem

Augusta behövde hjälp med sin bror, som blivit sjuk.

Jag åkte till dem varje dag några veckor. Johan blev sämre, kom till sjukhus och dog där. Augusta ville enligt gammal sed ha begravningskalas hemma. Det blev till att baka, men inte i Augustas vedspis, nej jag stannade i min lägenhet en dag och det blev några sorters småbröd minns jag.

En dag när jag kom hade Augusta nackat en höna. Den satt hon och plockade framför spisen, mitt på köksgolvet. Vi skulle ha den till middag. Minns ännu hur jobbigt det var att äta av denna höna.

Ĝardenisto, preskaŭ la tutan vivon

Trädgårdsmästare – nästan hela livet

Knut Andersson rakontas:

MITT TRÄDGÅRDSINTRESSE började då jag var 10 – 12 år.

Jag var uppväxt på en gård och fick bl.a. odla grönsaker till hushållet. Skötsel av bärbuskar ingick också, som t.ex. hallon och vinbär.

Detta var på 40-talet.

Av vår äldre granne, som också var intresserad av trädgård fick jag därför epitetet "den lille trädgårdsmästaren". Jag var med i en förening, som bl.a. anordnade tävlingar inom jord- och skogsbruk och även trädgårdsodling. Där vann jag ett och annat pris, som jag uppskattade mycket.

Jag fick arbete i en handelsträdgård, som odlade utplanteringsväxter och krukväxter för senare leverans till torget och blomsteraffärerna i staden.

Trädgårdsarbete är en trevlig sysselsättning att få ägna sig åt på heltid.

Folk frågar om det inte är risk för ryggsador, för man gräver ju mycket och lyfter en hel del.

Nej, kan man jobbet, skadas man inte. Man lär sig hur man ska göra. Många nya tar i för mycket och kan t.o.m. bryta av en spade. Det har aldrig hänt mig.

Att t.ex. forma ett fruktträd, så att det bär stor och fin frukt är en utmaning man gärna vill ha. Med speciell klippning kan man få träd och buskar att formas på olika sätt. I slottsparkar och stilträdgårdar finns

MIA INTERESO PRI ĜARDENADO ekis kiam mi havis 10–12 jarojn.

Mi elkreskis en bieno kaj mi i.a. povis kultivi legomojn por la mastrumaĵo. La laboro ankaŭ ampleksis zorgadon de berarbedoj ekz. framboj kaj riboj.

Tio okazis en la 40aj jaroj.

De nia pli maljuna najbaro, kiu ankaŭ interesiĝis pri ĝardenado, mi ricevis la epiteton "la eta ĝardenisto". Mi membris en societo, kiu i.a. aranĝis konkursojn pri agri- kaj arbarkulturo kaj ankaŭ ĝardenkulturo. Tie mi gajnis kelkajn premiojn, kiujn mi alte taksis.

Mi ricevis laboron en komerca ĝardeno, kiu kultivis kreskaĵojn por displantado kaj potplantojn por posta livero al la vendoplaco kaj al la florvendejoj en la urbo.

Ĝardenlaboro estas agrabla okupo, pri kiu mi povis labori tuttempe.

Homoj demandas ĉu (ne) estas risko ricevi dorsdifektojn, ĉar oni ja multe fosas kaj levas sufiĉe multe.

Ne, se oni konas la laboron, oni ne difektiĝas. Oni lernas kiel fari. Multaj klopodas tro kaj povas eĉ rompi fosilon. Tio neniam okazis al mi.

Formi fruktarbon, por ke ĝi portu grandajn, belajn fruktojn estas defio kiun oni volonte havas. Per speciala tondado oni povas formi arbojn kaj arbedojn diversmaniere. En palacaj parkoj kaj stilkarakteraj ĝardenoj

det olika former av buxbom och taxus, som är klippta som klot eller som låga häckar med spiraler. Mycket vanligt är att man har djur som förebilder.

Yrket har förändrats mycket under åren. Förr hackade man för hand och slog gräs med lie. Nu har man maskiner. Men det händer att jag fortfarande går ut med lien och slår vägkanterna intill vårt hus. Då är det lättare att komma åt, än med gräsklippare. Också när jag på hösten slår av perennerna använder jag lien.

Förr krattade vi ihop höstlöven. Idag blåser man bort löven med maskiner, som för väldigt oväsen.

På Kungstorget i Göteborg sålde vi julbegonior. Eftersom det tar lång tid att odla fram de vackra gammeldags blommorna, finns det knappast julbegonior att få tag i numera. Finns de, så är de i alla fall inte i klass med de gamla.

Varje år planterade vi 80 – 90 000 tulpaner och hyacinter.

Vi importerade dem från Holland. Förr sålde vi ofta tre – fem cyclamenblommor i rad med grönt omkring.

I växthusen hade vi tomatplantor, som kunde bli tre meter höga. De hölls uppe med linor. Varje vår måste man byta deras jord.

Asterplantor och violer skulle omplanteras.

Det var egentligen bara i januari som det var mindre att göra. Redan i februari kom plantor från Danmark och lökar och frön från Holland. Det var jobbigt att sedan omskola alla petunior och lobelior.

Pelargonior och begonior köpte vi sällan. Vi tog skott från stora plantor och ökade på beståndet.

Julstjärnor får som bekant inte stå i drag, så dem hade vi väl skyddade.

Med jämna mellanrum åkte vi utomlands för att se utbudet och köpa in nya växter. Min fru Barbro och vår son Anders följde då ofta med. Berlinmuren hade då ännu inte fallit och att åka in i Östtyskland

troviĝas diversaj formoj de buksoj kaj taksusoj, kiuj estas tonditaj kiel globoj aŭ kiel malaltaj heĝoj kun spiraloj. Tre kutime estas havi bestojn kiel modelojn.

La profesio multe ŝanĝiĝis kun la jaroj. Antaŭe oni hakis permane kaj tondis la herbon per falĉilo. Nun oni havas maŝinojn. Sed okazas ke mi eliras kun la falĉilo kaj tondas la vojrandojn ĉe nia domo. Tiele estas pli facile atingi la herbon ol per gazontondilo. Ankaŭ kiam mi aŭtune rompas la perenojn mi uzas la falĉilon.

Antaŭe mi kunrastis la aŭtunfoliojn. Hodiaŭ oni forblovas la foliojn per maŝinoj, kiuj tre bruas.

Sur Kungstorget (placo) en Gotenburgo ni vendis kristnaskajn begoniojn. Ĉar oni bezonas longan tempon por kultivi la belajn malnovtempajn florojn, kristnaskaj begonioj apenaŭ estas haveblaj nuntempe. Se ili troviĝas ili almenaŭ ne estas same altklasaj kiel la malnovaj.

Ĉiun jaron ni plantis 80–90 000 tulipojn kaj hiacintojn.

Ni importis ilin el Nederlando. Antaŭe ni ofte vendis tri–kvin ciklamenojn en vico kun verdaĵoj ĉirkaŭe.

En la plantodomoj ni havis tomatplantojn, kiuj povis esti tri metrojn altaj. Ili estis supre fiksitaj per ŝnuroj. Ĉiun printempon oni devis ŝanĝi ilian teron.

Plantoj de asteroj kaj violoj estis transplantitaj.

Fakte estis nur en januaro kiam estis malpli multe por fari. Jam en februaro venis plantoj el Danio kaj bulboj kaj semoj el Nederlando. Estis penige poste "reeduki" ĉiujn petuniojn kaj lobeliojn.

Pelargoniojn kaj begoniojn ni malofte aĉetis. Ni prenis ŝosojn kaj tiele grandigis la kvanton.

Kiel konate kristnaskaj eŭforbioj ne toleras stari en trablovo, do ni havis ilin bone protektitaj.

Kun regulaj intertempoj ni iris eksterlanden por spekti la ofertadon kaj aĉeti novajn

kändes äventyrligt. Hela tiden kände vi oss bevakade.

Gifter användes i trädgårdsnäringen, t.ex. för att undvika att det blir mögel på lökar eller på rosornas rötter. Var ventilationen i lokalen dålig, var arbetet där en hälsorisk.

Detta har varit mitt arbete under hela mitt yrkesverksamma liv. Nu är jag pensionär och har trädgården som hobby.

Att vara ute i trädgården är mycket rogivande och trevligt. Det har fler än jag upptäckt, så framtiden för trädgårdsnäringen ser ljus ut. Naturen betyder mycket för människans välbefinnande.

Knut Andersson

kreskaĵojn. Mia edzino Barbro kaj nia filo Anders tiam ofte akompanis min. La Berlinmuro ankoraŭ ne estis falinta kaj iri al Orienta Germanio sentis aventure. La tutan tempon ni sentis nin kontrolitaj.

Venenoj estis uzataj en la ĝardena komerco, ekz. por eviti ŝimaĵon sur bulboj aŭ sur la radikoj de la rozoj. Se la ventolado en la lokalo estis malbona, la laboro tie estis risiko por la sano.

Tio estis mia laboro dum tuta mia profesia laborvivo. Nun mi estas pensiulo kaj havas la ĝardenon kiel hobion. Esti ekstere en la ĝardeno estas tre ripozige kaj agrable. Tion pliaj personoj ol mi trovis, do la estonteco por la ĝarden-entrepreno ŝajnas hela. La naturo signifas multon por la bonstato de la homo.

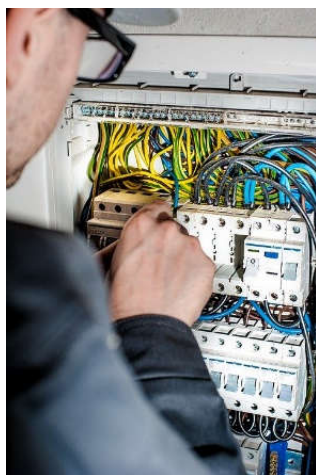
Knut Andersson

”Elektristo” – de Lasse Granat

MIA VIZITADO al lernejo estis tro rapida kaj facila, ĉio estis amuza kaj interesa. Sed mi laciĝis de ĉio kaj mi forlasis meze en la gimnazio. Eble mi estis tro juna, ĉiuj samklasanoj estis du aŭ tri jaroj pli aĝaj ol mi.

Mi komencis labori je bierfarejo kaj veturis per trinkŝarĝaŭto de frua mateno al malfrua vespero kaj portis botelkestojn. Poste mi komencis labori je ŝipfarejo por helpi konstrui novajn ŝipojn kaj ripari ŝipojn el la tuta mondo.

Pli proksime al la aŭtuno mi ekhavis laboron je ”Kopparverket” (la kupra uzino), kemiteknika fabriko en Oskarshamn. Mi estis elektrostaĝanto. Estis la plej interesa laboro, kiun mi povis imagi, tute nova mondo. Ĉiuj plenkreskaj elektristoj bonvole instruis al mi iliajn sciojn kaj mi estis influebla. Iom post

Pixabay – Elektristo

iom mi ricevis pli kaj pli grandajn taskojn de konfidoj kaj kun la tempo mi faris la samajn instaladojn kaj riparadojn kiel la aliaj.

Laboro, kiun mi ofte faris, estis riparado de elektraj motoroj, ekzemple ŝanĝi karbobrosojn kaj radlagrojn. Plej ofte oni transportis ilin al la elektra laborejo, krom la plej grandajn, kiuj havis kelkajn centojn da ĉevalpovo. Ĉiuj trifazaj motoroj havas komunan kvaliton.

Kiam oni konektas ilin, ili rotacias regrese. Oni rimedis tion per interŝanĝi du el la tri fazoj. Mi kelkfoje provis konekti la kablojn kiel ili ŝajnis esti konektitaj antaŭen, sed tio malofte helpis. Unufoje elektristo ricevis malfacilan laboron, ĉar kolego staris ĉe la elektra centralo kaj interŝanĝis la kablojn je la sama takto kiel li mem, do kiel ajn li ŝanĝis la

konektojn, la motoro rotaciis regrese. Amuze, la kolego opiniis.

Estis streĉa laborejo. La grandaj produktoj estis vojsalo, vojlesivo, sulfuracido, salacido/klorida acido/ kaj globetsintro, kiuj estas elrompita ferferco prilaborita al oportuna globetformo por plua prilaborado en altfornoj kaj similaj aferoj.

La laborejo estis speciale interesa el elektra vidpunkto. Ĉiuj produktoj kaŭzis elektrajn ĝenaĵojn je la fabrikado. Altaj temperaturoj (1500 centigradoj), malseka medio, ne nur akvo sed ankaŭ vaporoj kaj gasoj, ĉio estiĝis ŝmiraĉa kaj elektre konduktita, korodinta membrano kovris ĉion. Tio postulis grandan elspezon por laborvestoj, kiujn oni disponigis al si mem, oni kunportis el la hejmo vestojn, kiuj forĵetiĝus. Unufoje mi vidis du virojn, kiuj fosis tertruon kaj estron apud ili kun kelkaj paperoj en la mano. Lia dika, nigra surtuto estis plena de truoj kaj ŝiroj, nur la kasko estis brila kaj bona. La laborantoj kontraŭe, estis elegante vestitaj. Unu havis bonan, nigran kompletan kun bluan bluzon sube, dum la alia, kiu ankaŭ havis bluan bluzon, estis vestita en ĉarma, verda frako kaj li fosis tiel ke la frakbaskoj batis kiel flugiloj.

La altaj temperaturoj estis en fornoj, grandaj kiel domoj. Estis necese teni la ĝustan temperaturon en la tuta forno. Oni devis havi termometrojn, kiuj sukcesis fari tion je kontinua funkciado dum la tuta tagnokto. Tiu estis tiel nomata pirometro kiu estis farita de du longaj fadenoj de malsimilaj metaloj kiuj troviĝis en tubo ekde la ekstera flanko de la formuro kaj ĝis konvena punkto en la forno, kie la fadenoj estis kunligitaj. Ĉiuj metaloj havas malsimilajn elektrajn kvalitojn. En la junto kie ili renkontiĝas, ekestis eta diferenco je la elektra tensio, kiu estas dependa de la temperaturo. Tial oni povas legi la temperaturon en la interna fornflanko per mezuri la elektran tension je la ekstera flanko kaj tiel direkti la nutradon.

Malseko ne bonas en elektraj medioj, estos kurentoelfluo kaj transsaltoj kaj oni ricevas elektrajn frapojn, kiam oni tuŝas objektojn, kiuj ne estus kurentkonduktaj.

Altaj elektraj tensioj oni uzis por purigi ekvaporitan sulfuracidon antaŭ ĝi kondensiĝis al fluanta formo. La vaporo preterpasis grandan kvarangulan dratreton, kiu havis surfacon de proksimume tri oble kvar metrojn. La reto havis elektran tension de kvindek mil voltoj (50000!) kontinua tensio, kiu fiksas polvopartiklojn je la reto, kiu kompreneble devas esti purigita intervale.

La purigisto ricevas la ŝlosilon de tiu ĉambro, kiu ĉiam estas ŝlosita. Ekster la pordo situas grandaj ŝaltilŝrankoj kun tre grandaj manovrostangoj. Kiam oni deŝaltas oni alpendigas ŝildon kun la teksto "laboro okazas". Kiam oni malŝlosis kaj eniris la ĉambron, oni unue devas preni terkonduktilon je longa izolita stango kaj aliro ĝin al la dratreto elektra konekto. Poste oni povas komenci labori. Kiam la laboro estas preta oni faras ĉion laŭ inversa vico. Foje ankaŭ elektristoj devas eniri tien por riparadoj aŭ bontenadoj kaj faras tiam sammaniere kiel la purigisto.

Foje elektristo eniris tuj post kiam la purigisto eliris. La elektristo deŝaltis la fluon, malŝlosis la pordon kaj eniris por aliro ĝin al terkonduktilon. Samtempe la purigisto preterpasis la ŝaltilŝrankon kaj vidis ke la fluo estis malkonektita. Li supozis ke li forgesis konekti la fluon, do li forprenis la ŝildon kaj ektuŝis la ŝaltilon. La elektristo tiam tenis la terkonduktilon kelkajn decimetrojn de la konduktilo. Estis kiel fulmobato kun krako kaj siblanta fajreropluko en la tuta ĉambro. La elektristo kompreneble ricevis parteto de fluo malgraŭ la longa izolita stango, sed en la malsanulejo oni observis ke li estis preskaŭ senleza. Poste oni surmetis seruron ankaŭ sur la ŝaltilŝrankojn.

En la sulfuracidofabriko ankaŭ troviĝis aliaj objektoj kun nesufiĉaj ŝirmiloj. La acido

kuniĝis en grandaj cisterno, kvin aŭ ses metrojn altajn kun ŝtupetaro flanken kaj mallarĝa vojeto supren ĉirkaŭe de la tuta cisterno. La vojeto havis parapeton je la ekstera flanko por ke oni ne subfalu kaj vundu sin. En la interna flanko ne estis parapeton, do tie foje viro subfalas. En la 98-gradan sulfuracidon. La cisterno malpleniĝis kiel eble plej baldaŭ. Sur la fundo oni trovis oran edziĝoringon kaj du orajn dentojn. Poste

oni surmetis parapeton ankaŭ sur la interna flanko de la vojeto.

Je la printempo la laborestro diris al mi ke "vi ne devas esti ĉi tie kiel elektristo, vi devas esti inĝeniero kaj vi devas studi komputilan teknikon!". Do mi faris tiel, kiel mia laborestro ordonis. Oni ĉiam devas fari tiel.

/Lasse Granat

Unuoj kaj nuloj – mia granda intereso!

Ettor och nollor – mitt stora intresse!

Magnus Löndén donas al ni rakonton el la infaneco de la komputilo.

Under min uppväxt har jag alltid varit intresserad av teknik. Jag brukade sitta hemma i vår lilla verkstad i källaren och bygga bilmodeller och löda ihop radiokretsar. Mina föräldrar fordrade att jag gjorde mina läxor. Detta är jag tacksam för idag. Matematik-kunskap har givet mig mycket glädje och gjort det möjligt för mig att klara av många av de jobb jag har gett mig an. Att lösa problem på ett logiskt sätt gav mig tillfredsställelse. Detta ledde till att

Dum mia junaĝo mi ĉiam interesiĝis pri tekniko. Mi kutime sidis hejme en nia eta laborejo en la kelo, konstruante etmodelojn de aŭtoj kaj kunlutante radiajn cirkvitojn. Miaj gepatroj postulis ke mi faru miajn hejmtaskojn. Pro tio mi estas danko hodiaŭ. Matematika scio donis al mi multon ĝojon kaj ebligis al mi regi multajn el la laboroj kiujn mi havos. Solvi problemojn logike donis al mi kontentiĝon. Sekvis ke mi legis kaj interesiĝis pri la digitala mondo.

jag läste om och blev intresserad av den digitala världen.

Min första kontakt med en stordator fick jag 1962, när jag läste till civilingenjör på U.of.T – University of Toronto. Datorn ockuperade ett helt rum. Den fick byggas på plats.

Då var en dator uppbyggd av kretsar med elektronrör med alla problem som detta innebar med värmeutveckling och underhållsfrekvens. Elektronrören hade en mycket begränsad livslängd.

Datorn användes mest för beräkningsuppgifter. Den var snabb i förhållande till det manuella. Att man kunde programmera en maskin till att utföra beräkningar tidigare gjorda av människa, var något helt nytt.

Sedan jag återvänt till Sverige prövade jag olika jobb, med tanken att vidga min horisont. Hela tiden hade jag teknikdrömmarna kvar.

På Götaverken fick jag möjlighet att jobba i en väldigt dynamisk industri. Skeppsbyggandet gav Göteborg dess karaktär av sjöstad. Att vara med i den utvecklingen var ju spännande. Mitt jobb som svetsare och plåtslagare var ju manuellt och detta var ju tillfredsställande – men inte till fullo eftersom jag ville få ett mer utvecklande tankearbete.

Jag såg t.ex. hur datorer användes alltmer i industrin, både inom tillverkning och inom administration. Denna utveckling ville jag ta del av.

För att nå mitt mål krävdes det ytterligare fackkunskaper. Då jag såg att Göteborg hade en ettårig kurs i programmering på Lasarettsgatan, sökte jag dit och blev antagen. Nu fick jag stimulering för mitt intresse. Det var mest teoretisk undervisning om hur man kommunicerar med och programmerar en stordator. Via hålkort, magnetband och disk kunde man ge input och datorn skrev ut listor, magnetband eller uppdaterade en disk när den hade någon output.

Persondatorerna var ännu inte vanliga. Vi lärde oss huvudsakligen

Mian unuan kontakton kun "grandkomputilo" mi havis en 1962, kiam mi prepariĝis por kariero kiel diplomita inĝeniero en la Universitato de Toronto. La komputilo okupis tutan ĉambron. Oni devis konstrui ĝin surloke.

Tiam komputilo estis konstruita el cirkvitoj kun elektronikaj tuboj kun ĉiuj tiaj problemoj kun varminterŝanĝo kaj frekvenco de prizorgado. La elektronikaj tuboj havis tre limitan vivdaŭron.

La komputilo precipe estis uzata por kalkulado. Ĝi estis rapida kompare al la permana farado. Ke oni povis enprogramigi maŝinon por fari kalkuladon, pli frue farita de homo, estis io tute nova.

Reveninte al Svedio, mi provis diversajn laborojn, celante pligrandigi mian horizonton. La tutan tempon mi retenis miajn teknikajn revojn.

En Götaverken mi ricevis la eblecon labori en tre dinamika industrio. La ŝipfarado donis al Gotenburgo ĝia karaktero de mara urbo. Partopreni en tiu evoluiĝo estis ja streĉa. Mia laboro kiel veldisto kaj ladisto ja estis permana kaj kontentiga – sed ne tute – ĉar mi volis pli evoluigan penslaboron.

Mi vidis ekzemple ke komputiloj estis uzataj pli kaj pli en la industrio, kaj en fabrikado kaj en administrado. En tiu evoluo mi volis partopreni.

Por atingi mian celon estis postulata pliajn profesiajn sciojn. Kiam mi ekvidis, ke Gotenburgo havas unujaran kurson de programado en Lasarettsgatan, mi aspiris tien kaj estis akceptita. Nun mi ekhavis inspiron por mia intereso. Estis precipe teoria instruado kiel komuniki kun, kaj kiel programi grandkomputilon. Per trukartoj, magnetbendo kaj disko oni povis doni "input" kaj la komputilo elskribis listojn, magnetajn bendojn aŭ aktualigis diskon, kiam ĝi havis "output".

La personaj komputiloj ankoraŭ ne estis kutimaj. Ni precipe lernis la programan lingvon Cobol, kiu estis administra programa lingvo, kaj per ĝi oni povis diri kio

programmeringsspråket Cobol, som var ett administrativt programmeringsspråk, och med detta kunde man berätta vad som skulle göras. Vi kom även i kontakt med andra språk tex. Algol, Fortran, MS-DOS, PL1 och Assembler.

Min inriktning var att arbeta med administration i något stort företag, där datorer hade börjat användas. Utbildningen gick också ut på systemkonstruktion, alltså hur man konverterade ett administrativt problem till ett datorproblem, som man då kunde lösa med datorprogram.

På universitetet fanns också datautbildningar, men den här kursen passade mig eftersom den var mer yrkesinriktad.

Sedan var det dags att söka jobb. Jag gick ner till Göteborgs stadsbibliotek på Götaplatsen och skrev ut mina ansökningshandlingar, som jag kopierade och skickade ut till diverse industrier.

Lyckligtvis fick jag svar och fick gå på intervjuer. Jag tror det var på andra eller tredje intervjun som jag blev antagen. Det blev ESAB – Elektriska Svetsnings AB. Förutom svetspinnar tillverkar de svetsmaskiner, gör konsultarbeten och gör specialdesignade svetsanläggningar.

Grundaren till ESAB, Oscar Kjellberg uppfann ”den belagda elektroden”, som kan användas för att svetsa skeppsskrov. Dessförinnan måste de nita skroven.

En av de första helsvetsade skeppen ligger fortfarande i Göteborgs hamn. Den kallas för ESAB IV, och ligger i Göteborgs Maritima centrum vid Operan. Jag är med i en förening av gamla ”Esabiter” som underhåller skeppet och tar den på tur under sommaren.

Men tillbaka till ettor och nollor! Datorns intåg medförde att många nya yrken tillkom, t.ex. en hålkortsoperatris som arbetade vid en stans som producerade hålkort. Varje kort innehöll 80 tecken. Varje tecken var en kombination av en grupp av hål och ickehål. Kortet var uppbyggda kring ett

estas farenda. Ni ankaŭ ekkonatiĝis al aliaj lingvoj, ekz. Algol, Fortran, MS-DOS, PL1 kaj Assembler.

Mia celo estis labori pri administrado en iu granda entrepreno, kie oni ĵus komencis uzi komputilojn. La edukado ankaŭ celis konstruon de sistemoj, do kiel konverti administran problemon al komputila problemo, kiun oni povis solvi per komputila programo.

En la universitato ankaŭ troviĝis komputilaj edukoj, sed ĉi tiu kurso estis konvena por mi, ĉar ĝia celo estis metien.

Poste estis tempo serĉi laboron. Mi iris al la urba biblioteko de Gotenburgo kaj elprintis miajn kandidatiĝajn aktojn, kiujn mi kopiis kan sendis al diversaj industrioj.

Feliĉe mi ricevis respondojn kaj frekventis intervjuojn. Mi pensas ke estis je la dua aŭ tria intervjuo, kiam mi estis akceptita.

Fariĝis ESAB – Elektronika Veldada Kompanio. Krom veldbastonetojn ili fabrikis veldmaŝinojn, faras konsilantajn laborojn kaj specialajn formplanaditajn veldinstalaĵajn establojn.

La fondinto de ESAB, Oscar Kjellberg, inventis ”la konritan elektrodon”, kiun oni povas uzi por veldi ŝipkorpojn.

Antaŭe ili devis nitfiksi la ŝipkorpojn.

Unu el la unuaj tutvelditaj ŝipoj ankoraŭ restas en la haveno de Gotenburgo. Ĝi nomiĝas ESAB IV kaj troviĝas en la Maritima Centro de Gotenburgo ĉe la Opero. Mi partoprenas societon de maljunaj ESAB-anoj, kiuj riparas la ŝipon kaj vojaĝigas ĝin dum la somero.

Sed reen al unuoj kal nuloj! La eniro de komputiloj okazigis ke multaj novaj profesioj ekis, ekz. tru-kartistino, kiu laboris pri sia truilo, kiu produktis trukartojn. Ĉiu karto ampleksis 80 signojn.

Ĉiu signo estis kombino de grupo de truoj kaj netruoj.

La kartoj estis konstruataj ĉirkaŭ determino de pozicia sistemo por ke la loko de la karta

positioneringssystem så att placeringen av hålet på kortet hade en viss betydelse, om det var en siffra eller bokstav och sen vilken.

Stansen räknade ut vilken kombinationen av hål och icke hål som motsvarade det tecken som angavs på tangentbordet.

Detta medförde att den utskrivna input man skulle ge datorn t.ex. mätresultat eller dataprogram kunde omvandlas till en "kortlåda".

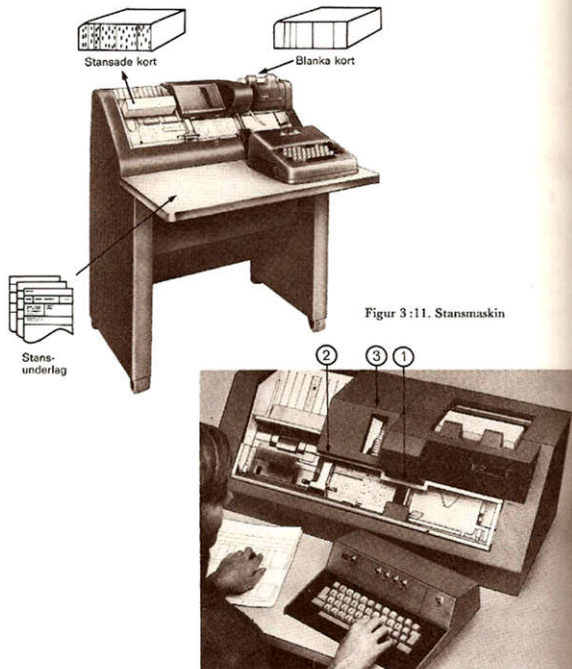
truo havis certan signifon, se estis cifero aŭ litero kaj sekve kio ĝi estas.

La truilo elkalkulis kiun kombinson de truoj kaj netruoj estis kunforma kun la signo, kiu estis indikita sur la klavaro.

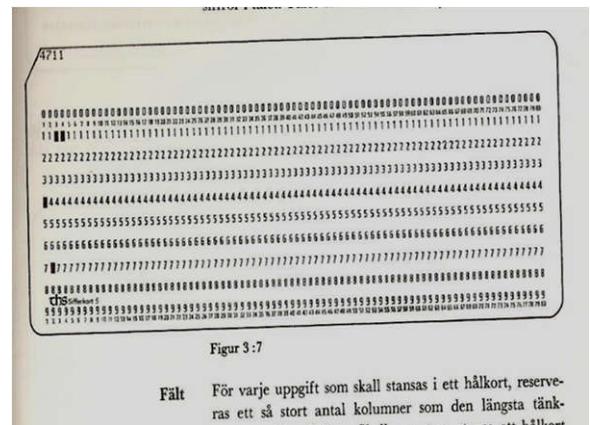
De tio sekvis ke la elprintita "input" oni devas doni al la komputilo, ekz. mezurrezultoj aŭ komputila programo povis esti ŝanĝita en "kartskatolon".

Stansning av hålkort

Primärdata De uppgifter som skall överföras till hålkort, hämtas från ett stansunderlag, vilket kan vara en kundorder, en faktura från en leverantör, en lagerrapport etc. Detta stansunderlag innehåller vad man brukar kalla primärdata. Överföringen sker med hjälp av en stansmaskin, som hanteras av en stansoperatris.

Figur 3:12 ① Stansstation ② Avläsningsstation ③ Programtrumma

När man sedan skall göra en datorkörning, matar man in hålkorten i en hålkortsläsare som är en del av datorn. Datorn omvandlar de hål på korten till bearbetningsbara ettor och nollor, dessa kallas för 'bits'. En 'byte', som används för att representera ett tecken, är ett fast antal, en multipel av 8, 'bits'. Till grund för detta ligger det binära räknesättet, där tex. talet 9 decimalt är lika med talet 1001 binärt, (alltså $8 + 0 + 0 + 1 = 9$).

Den första fasen vid byggandet av ett datasystem var systemkonstruktionen.

Kiam oni poste faros komputilan proceson oni alkondukas la trukartojn en trukartlegilon kiu estas parto de la komputilo. La komputilo ŝanĝas la karttruojn al prilaboreblaj unuoj kaj nuloj, ili estas nomataj 'bits'. Unu 'byte', kiu estas uzata por reprezento de unu signo, estas fiksa nombro, oblo de 8 'bit'-oj. Kiel bazo por tio estas la binara kalkulmaniero, kie ekz. la nombro 9 decimale egalas la nombro 1001 binare (do: $8+0+0+1=9$).

La unua fazo je la konstruo de komputila sistemo estis la konstruado de la vera sistemo.

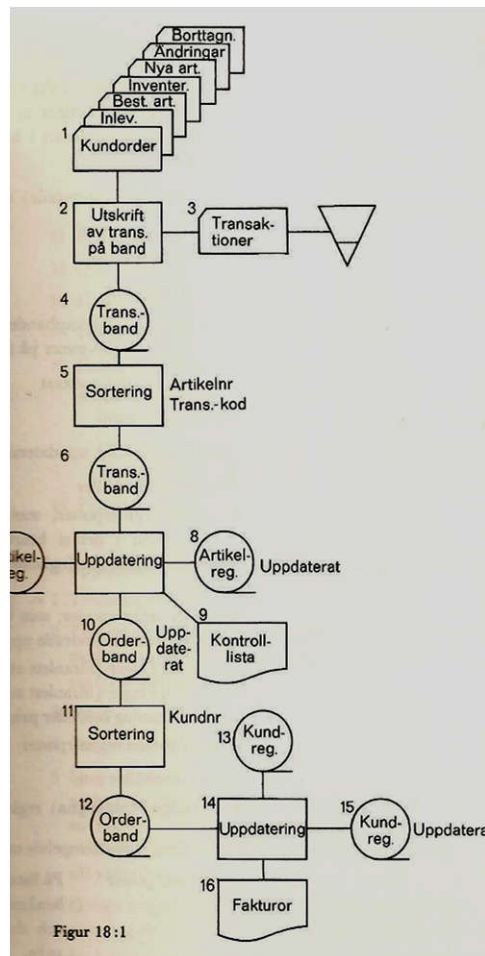
Denna viktiga fas innebar möten med användarna och en systematiskt skriven dokumentation av de arbetsmoment som skulle datoriseras.

Sedan ritade man ett systemflöde som visade informationsflödet och bearbetningarna som gjordes. Dessa låg till grund för programmeringen.

Tiu grava fazo, enhavis renkontojn kun la uzantoj kaj sisteme skribita dokumentado de la labormomento, kiu estos komputiligita

Poste oni desegnis sisteman fluon, kiu montris la informfluon kaj la prilaboritojn, kiuj estis faritaj. Tiuj estis la bazo por la programado.

Ett Systemflöde:

Ett stort system kunde innehålla 40 program andra bara ett. Program skrevs för att sköta tex. Redovisning, Fakturering, Lagersaldo osv. Efter att programmet hade skrivits ut på speciella blanketter, lämnades dessa till stansen, ett stort program kunde nästan bli en hel kortlåda. Sedan utförde man en 'kompilering' i datorn som testade programmet för att se att den programkod man hade använt vid programskrivningen uppfyllde de formella kraven som Cobo-I språket ställde.

Granda sistemo povus enhavi 40 programojn, aliaj nur unu. Programoj estis skribitaj por ekz. prizorgi Spezraportojn, Fakturadon, Stoksaldon k.t.p. Post kiam la programo estis elskribita sur specialaj blankedoj, oni lasis ilin sur la stampilo, granda programo povis preskaŭ iĝi tuta kartskatolo. Poste oni faris "kompiladon" en la komputilo, kiu testis la programon por vidi ĉu la programada kodo, kiun oni uzis je la programskribado, plenumis la formalajn postulojn kiun la Cobol-lingvo

Eventuella fel skrevs på en kompileringslistan.

Sedan gjorde man en 'katalogisering' till maskinbiblioteket för att göra programmet brukbart i produktionsmiljö. När detta var klart kunde man köra en test med produktionsdata för att se att även de logiska kraven som tillämpningen ställde, var uppfyllda.

metis. Eventualajn erarojn oni skribis en kompiladan liston.

Poste oni faris 'katalogigon' al la maŝina biblioteko por igi la programon uzebla en produktada metio. Kiam tio estis preta, oni povis fari teston kun produktdatenoj por kontroli ke ankaŭ la logikaj postuloj, kiujn la apliko postulis estis plenumitaj.

Labori en la entrepreno ESAB

Livet på dataavdelningen på ESAB var väldigt stimulerande. Då när man arbetade med datorer var man betraktad med hög status. Jag arbetade både som programmerare och systemman. Som systemman fick man sätta sig in i företagets administrativa rutiner och fick träffa många i ledande positioner och nyckelpersoner.

Idén med det hela var ju att man skulle effektivisera det manuella arbetet och låta maskinen utföra rutinuppgifter.

Detta medförde ofta problem från två håll. Från min sida måste jag få en uppfattning om vad som skulle göras och från företagets sida handlade det om att acceptera och förstå sig på de nya rutinerna, som kanske medförde helt nya arbetsuppgifter.

Tiden på ESAB var utvecklande, man fick gå kurser i Företagsekonomi och i och med att datorsystemen uppdaterades med jämna mellanrum krävdes utbildning i de nya funktionerna. Man jobbade ju med systemen både datatekniskt och systemmässigt.

Jag stannade i 27 år och väldigt mycket förändrades inom dessa områden under tiden. Men de sista åren hade mina arbetsuppgifter övergått till mest rutinservice, att underhålla mina redan uppbyggda system.

Jag ville ha nya utmaningar – och det fick jag. Men det är en annan historia.

Magnus Löndén

La vivo en la komputila sekcio de ESAB estis tre stimula. Kiam oni laboris pri komputiloj, oni estis rigardata havi altan statuson. Mi laboris kaj kiel programisto kaj sistemorganizisto. Kiel sistemorganizisto oni bone konatiĝis pri la administrataj rutinoj de la entrepreno kaj havis eblecon renkonti multajn personojn en gvidantaj pozicioj, kaj ĉefrolulojn.

La ideo pri la tuto estis ke oni efektivigu la manlaboron kaj lasu al la maŝino fari la rutinajn taskojn.

Ofte sekvis problemoj de du flankoj.

De mi – mi devis kompreni tion, kio estas farota kaj de la entrepreno temis pri akcepto kaj kompreno de la novaj rutinoj, kiuj eble kunportis tute novajn labortaskojn.

La tempo en ESAB estis evoluiga, oni povis partopreni kursojn pri entreprenad-ekonomiko kaj paralele ke la komputila sistemo ĝisdatiĝis kun regula interspaco, estis postulata edukon pri la novaj funkcioj.

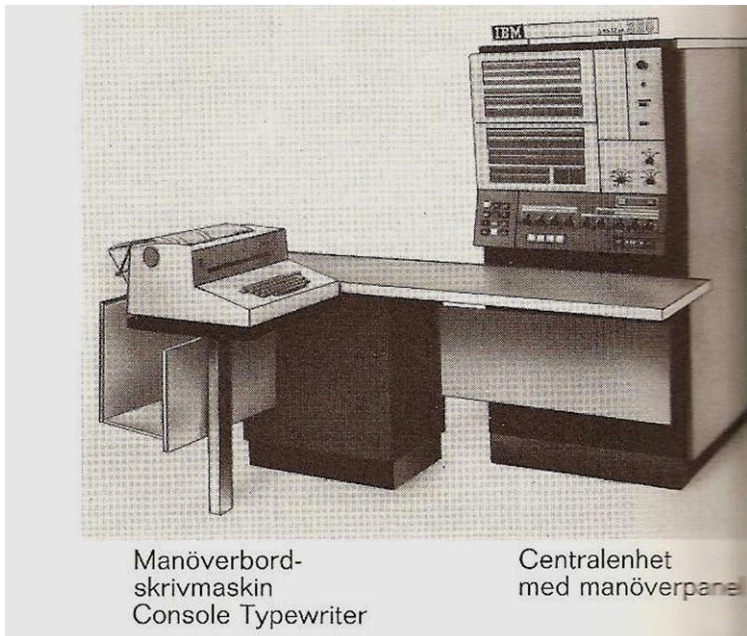
Oni ja laboris pri la sistemoj kaj komputile kaj sisteme.

Mi restis dum 27 jaroj, kaj ege multe ŝanĝiĝis en tiuj sferoj dumtempe.

Sed la lastaj jaroj miaj labortaskoj ĉefe transiĝis al rutina servo, aktualigi miajn jam konstruitajn sistemojn.

Mi volis novajn defiojn – kaj mi havis! Sed tio estas alia rakonto.

Magnus Löndén

IBM360 Komputilo

Manöverbord-
skrivmaskin
Console Typewriter

Centralenhet
med manöverpanel

Laboroj por pensiuloj

Fariĝi pensiulo estas por multaj grava vojkoloneto. Oni povas rigardi malantaŭen sur longa laborvivo kaj espereble senti kontenton pri tio, kion oni atingis.

Oni havas tempon okupiĝi pri hobiaj. Oni povas esti eksterdome kiam la suno estas alte sur la ĉielo. Oni povas interrilati kun geamikoj, kiuj ankaŭ estas pensiuloj.

Kiam la unua eŭforio pri la nova libereco iomete foriras, oni povas senti etan mankon.

Ekz. mankis al mi la aparta atendo kiu ĉiun vendredon troviĝis en la aero. Semajnfino estas survoje. La vivo havis strukturon.

Kiam Pensionärspoolen (grupo de pensiuloj, kiuj volis etajn laborojn en Partille – Lerum) serĉis "viglajn pensiulojn" mi anoncis min. La organizo estis tute nova en tiu regiono. Ni fariĝis pli kaj pli multaj kaj aŭtune 2011 la grupo konsistis el 75personoj. Metiistoj kaj "ĝardenhomoj" estis la plej ŝatataj. Ankaŭ

En glad kvartett med de sista av dagens frukostsmörgåsar på House of Ports (HoP). Frukostberedarna Siv Burell t v och Solveig Johnsson t h i förgrunden med HoP-chefen Annelie Liljeqvist och Pensionärspoolsföreståndaren Michael Lesley något i bakgrunden.

hejmservado troviĝis. Foje venis taskoj de entreprenoj.

Solveig kaj mi estis bonŝancaj. Ni dividis matenan laboron prizorgi matenmanĝon en "House of Ports", komputila entrepreno kun 60 dungitoj. Nu fakte la laboro precipe enhavis la momentojn fari sandviĉojn, riĉaj je

nutraĵoj, uzi la telermaŝinon, viŝi la tablojn kaj akvumi grandajn potflorojn dismetitaj en la vastaj lokaloj en Jonsereds Fabriker

Foje venis ĵurnalisto de "Goda Nyheter" (Bonaj Novaĵoj) kaj faris raporton pri la entrepreno. La foto estas el tiu gazeto. /Siv

Framasonoj en Gotenburgo

Dum someraj kursoj ni ofte faras interesajn vizitojn, kaj nun mi volas rakonti pri speciala vizito nome ĉe la framasonoj en Gotenburgo.

Ni estas survoje kaj la domo kun la ruĝa kruco atendas nin kontraŭe, kaj ni havas multajn pensojn pri tiu sekreta organizo.

Ĉu ili vere manĝas infanojn... ?

Sed unue, informoj pri la framasonoj en Gotenburgo:

La loĝio startis en la jaro 1754 en Gotenburgo kaj tiam troviĝis neniuj masonistoj malgraŭ ke estis masonistoj kiuj fondis la framasonan loĝion unue.

La nomo de unua grandmajstro estis Balzar Weduwar kaj li estis en kontakto kun la francaj framasonoj. La franca kulturo estis tre populara tiam kaj la loĝio en Gotenburgo

ankaŭ akceptis la francajn manierojn. La franca nomo de loĝio estas "Salomon á trois Serrures".

Jaro 1756 la guberniestro Johan von Kaulbars ekestis grandmajstro.

Hodiaŭ multaj personoj estas suspektemaj pri la sekreta organizo. Sed lasu nin sekvi la Esperantan grupon en la sekretan domon, kiu nur estas por viraj membroj.

Post longa atendo la gvidanto malfermis la pordon kaj klarigis la regulojn por viziti la domon de framasonoj. Oni ne permesas fotadon en la ejo. La vizito devas okazi kun granda respekto!

Hodiaŭ ankaŭ virinoj bonvenas.

Mi certe memoras grandajn kaj belajn ĉambrojn. Grandaj bildoj pendas sur la muroj, inter ili portreto de la fama Per Dubb, kiu estis framasono en Gotenburgo. Li estis kuracisto kaj faris multe por homoj en Gotenburgo, ekz. fondis la malsanulejon Sahlgrenska per la mono de Niklas Sahlgren.

Subite ni estis en granda halo kiu estis ne meblita krom kun granda kaj ornamita trono. Troviĝas neniu fenestro en la ĉambro. La gvidanto eklumigis la plafonon kaj centoj da steloj fajreris kontraŭ mezblua ĉielo. Estas mirinda fabelĉambro...

Ĉe la framasonoj...

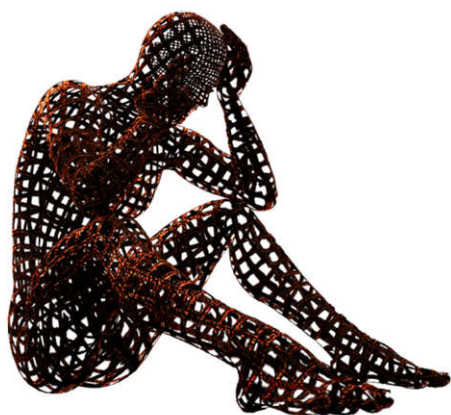

La sekvanta ĉambro estis ronda kun kupolforma plafono. Tiu ĉambro estis meblita kun seĝoj kaj tabloj. Scenejo troviĝis. Laŭ la gvidanto estis tie prelegoj kaj koncertoj kelkfoje. Sed unu el la plej spektaklaj objektoj en la ronda ĉambro estis la granda bildo kiu montris Karl XIII. Li kaj lia frato Gustaf III estis bonfarantoj por la loĝio en Gotenburgo.

La gvidanto rakontas ke la membroj en la loĝio faras multe por la malriĉaj homoj ankaŭ hodiaŭ ...

Kiam ni eliris mi vidis stablon kun multaj arĝentaj spadoj...

Estas vere streĉa organizo... ĉu ne? /Ingegerd

Bildo de Pixabay

Laboru ne tro, sed lagome

”Se vi pensas pozitive ĉiun tagon, laboras kaj strebas fariĝi la plej bona versio de vi mem, havas inspirajn homojn en via proksimeco kaj neniam rezignas, tiam ne troviĝas limoj kiel interne bruldetruta vi povus esti.”

diris Svend Brinkman, profesoro pri psikologio, Danio

Do, ni vivu laŭ la vorto LAGOMA – ne tro multe, ne tro malmulte! /Siv

INTERNACIA LITERATURA ESPERANTA KONKURSO "HRISTO GOROV-HRIMA" – 2020

Hristo Gorov – Hrima estis unu el la plej elstaraj bulgaraj esperantistoj, talenta Esperanta verkisto, poeto, tradukisto kaj publicisto. Bulgara Esperanto-Asocio anoncas Internacian Esperantan Literaturan Konkurson. En la konkurso povos partopreni geesperantistoj el ĉiuj landoj.

La konkurso estos por **rakonto kaj eseo**.

Ĉiu aŭtoro rajtas partopreni per unu rakonto aŭ per unu eseo, originale verkitaj en Esperanto. La konkurso ne havas konkretan temon. La verkoj estu tajpitaj komputile kaj ĉiu aŭtoro nepre uzu Esperantan alfabeton

per supersignoj. La aŭtoroj indiku sian sekson (inan aŭ viran). La verkoj estu subskribitaj per la vera nomo de la aŭtoro, estu plena poŝtadreso, telefono kaj interretadreso. La rakontoj kaj eseoj estu maksimume 3-paĝaj, formato A4, la literoj estu Times New Roman – 12 punktaj.

La gajnintoj ricevos valorajn premiojn.

Bonvolu sendi viajn kontribuojn ĝis la 30-a de septembro 2020 al adreso: e-mail: modest@abv.bg aŭ per la poŝto al adreso: Georgi Mihalkov, Sofio – 1229, "Vrabnica" 1, bl. 529 vh. A et. 9 ap. 33, Bulgario.

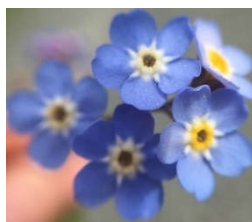
Konkurso pri poezio

Inga Johanson skribas:

En poesitävling i Italien, bidrag före 30 april 2020:

<https://www.iconcorsidisamideano.it/poezio-el-ciuj-cieloj-sesa/>

Skriv på italienska, esperanto eller på båda språken. Sprid länken till alla du känner som skriver poesi!

La verkoj devos alveni antaŭ la **30-a de aprilo 2020**.

Al ĉiuj partoprenantoj, Samideano sendos la verkaron en pdf, kiam ĝi estos preta kaj eldonita.

POEZIO EL ĈIUJ ĈIELOJ sesa fojo 2020

Konkurso pri poemoj en Esperanto kaj la itala lingvo.

SEN PARTOPREN-KOTIZO. AJNA POEMTEMO ESTOS AKCEPTITA, KIU RAJTAS PARTOPRENI

Ĉiuj poetoj, el nia planedo.

LINGVOJ— La versaĵoj povos alveni en la itala lingvo, en Esperanto, aŭ en ambaŭ lingvoj.

KIAMANIERE? Oni petas partopreni La poetoj devas partopreni per nur unu poeziaĵo ne pli longa ol 50 (kvindek) versoj entute.

– Oni sendu ĝin, kune kun la aliĝilo, per retpoŝto al: samideano@hotmail.it

REALIGO DE LA LIBRO

La juĝantaro elektos la plej belajn versaĵojn (50), kaj ili konsistigos interesan poezian kolekton el ĉiuj latitudoj, laŭ koroj kaj mensoj de nia planedo.

La poemoj, kiuj alvenos en la itala lingvo, estos tradukitaj al Esperanto de konata esperantisto kaj itala poeto.

La poemoj, kiuj alvenos en Esperanto estos tradukitaj, al la itala lingvo, de alia esperantisto, itala poeto.

En la eldonita libro, do, la sama poemo estos legebla en du lingvoj: sur la dekstra paĝo en la itala lingvo, sur la maldekstra en Esperanto.

La premiada ceremonio okazos en la salonego de klasika liceo "Maurolico" en Mesino (Sicilio, Italio), la 18-an de oktobro 2020, je la 4-a horo posttagmeze.

Unua premio: Plato, unu ekzemplero de la realigita libro "Poezio el ĉiuj ĉieloj, kvina fojo", unu ekzemplero de la romano "Kiu konis sinjoron Bosko Nedelkoviĉ?" de Samideano.

Dua kaj tria premio: Plato, unu ekzemplero de la eldonita libro "Poezio el ĉiuj ĉieloj, kvina fojo", unu ekzemplero de la romano "Kiu konis sinjoron Bosko Nedelkoviĉ?" de Samideano.

Speciala premio: Esperantista Sicilio premios la plej belan el la poemoj alvenintaj, en Esperanto aŭ en la itala lingvo, kiu temas pri sociala malkomforto kaj ĉia opreso. Plato. Unu ekzemplero de la eldonita libro, unu ekzemplero de la romano "Kiu konis sinjoron Bosko Nedelkoviĉ?" de Samideano, pergameno atestanta la honormembrecon en Esperantista Sicilio.

Speciala premio Samideano: por la plej bela soneto, en Esperanto aŭ en la itala lingvo. Plato. Unu ekzemplero de la eldonita libro, unu ekzemplero de la romano "Kiu konis sinjoron Bosko Nedelkoviĉ?" de Samideano.

En la unuaj tagoj de septembro 2020 ĉiuj partoprenantoj estos informitaj per retpoŝto, pri kiam la rezulto estos publikigita en ĉi tiu retejo.

La membroj de la Juĝantaro estas: Giuseppe Campolo – verkisto, esperantisto, (sekretario), Anna Maria Crisafulli Sartori – literatura kritikisto, ĵurnalisto (prezidanto), Ella Imbalzano Amoroso – literatura kritikisto, kaj eminentaj esperantistoj: Renato Corsetti – verkisto, Carmel Mallia – poeto, Carlo Minnaja – historiisto kaj verkisto, Nicola Morandi – Beletristo, Luigia Oberrauch Madella – beletristo, Nicola Ruggiero – poeto.

La juĝantoj ricevos la anonimajn verkojn, kiuj estos distingitaj per numero, dum la aŭtoraj nomoj estos konataj nur al Samideano, kiu sin detenos je voĉo.

La selektado de artverkoj estos neapelaciebla.

Por klarigoj kaj helpo, bonvolu skribi al: samideano@hotmail.it

FORMULARO

Kara Aŭtoro, per ĉi tiu formularo vi akceptas la jenan regularon kaj la partoprenmanierojn, vi deklaras, ke via verko estas via kreaĵo kaj ke vi posedas ĉiujn ĝiajn rajtojn kaj ekde nun vi permesas la eventualan publikigon de via verko, krome vi akceptas la traktadon de viaj personaj elementoj, laŭ la reguloj antaŭfiksitaj de la leĝa dekreto 169/03 de la itala Respubliko kaj postaj modifoj, kaj nova eŭropa regularo pri la protektado de datenoj n. 2016/679 GDPR, kiu ekvalidis la 25-an de majo 2018.

Familia Nomo .....

Persona nomo .....

Naskiĝdato .....

Adreso (nacilingve en latinaj literoj) .....

.....

Urbo .....

Lando .....

Tel. (kun landa prefikso) .....

Portebla .....

Retadreso .....

Titolo de via verko .....

Via poemo .....

Via mallonga mesaĝo .....

.....

Nicola Morandi estas la respondeculo pri la disvastigo de la konkurso.

© Giuseppe Campolo 2013 10 18, ideo strukturo procedo, ĉiuj rajtoj rezervitaj.

U-talk: Learn Esperanto.....

Join more than 30 million people who've used uTalk's language-learning method.

Start speaking in minutes

uTalk gets you talking right from the start. Record yourself and perfect your accent.

Talk like a local

Our male and female voices are real native speakers. Many competitors use artificial voices.

Esperanto is the world's most widely spoken constructed language. It was created in 1887 by Ludwik Zamenhof who dreamt of a universal language to promote international peace and understanding. Today, Esperanto has a thriving community around the globe, with high numbers of speakers in Northern Europe, Brazil and China. As an Esperanto speaker, you can stay with other Esperantists for free all around the world using the Pasporta Servo – Passport Service – programme.

Learn Esperanto with uTalk
Get uTalk – Start learning Esperanto today

Game-based learning

Quickly pick up useful phrases – our challenging games make them stick.

*****

*Inga trovis tiun kurson kaj volas ke iu uzu ĝin
kaj raportu al Ora Ĵurnalo, ĉu indas provi
ĝin.*

Ĝi ne estas senkosta /Siv

**Memorigo: kursaro 17–25 aprilo
kun 4 Esp-kursoj kaj KER-
ekzamenoj ★ kalendaro de 2020
Gresillon**

Esperanto-Kulturdomo Gresillon via
[googlegroups.com](https://www.google.com/groups)

Saluton!

Ĉi-jare, Greziljono proponas Esperanto-
kursojn en 4 niveloj (A2 B1 B2 C1) kun junaj
famaj instruistoj el 3 landoj.

Restas litoj en la belaj grandaj ĉambroj kaj
tendlokoj sur la granda herbejo

Vidu la detalojn en: gresillon.org/printempas

Kontaktu nin: kastelo@gresillon.org +33-2 41 89 10 34 (respondilo)

Aliĝo en: gresillon.org/aligho

Se vi ne disponeblas en aprilo, jen ĉiuj niaj eventoj en 2020, videblaj ankaŭ rete en gresillon.org/agendo

- aprilo-10/14 72a Kongreso de SAT-Amikaro
- aprilo-17/25 10a PRINTEMPaS, intensivaj kursoj kun Przemek Wierzbowski, Szilva Szabolcs, Christophe Chazarein, Marion Quenut
- aprilo-24/25 10a PRINTEMPaS, internaciaj KER-ekzamenoj
- apr-30/majo-04 Ĥora (korusa) renkonto de Interkant kun Zdravka Bojĉeva
- apr-30/majo-04 LandArt, Arto kaj Naturo en Greziljono kun Nathalie Dubrulle
- apr-30/majo-04 Migrada semajno (en Esperanto) kun Olivier Buisson
- junio-06/14 2a BEMI-Semajno de esperantlingvaj biciklistoj – fb
- julio-06/16 4-a Maratona Esperanto-kurso dum 10 tagoj kun Ilona Koutny, JLK

- julio-06/16 6-a Interŝanĝoj de scioj kaj feroj (franclingve)
- julio-13/17 32-a Internacia E-Konferenco post OSIEK « Naturo, Medio, Klimato, Scienco »
- julio-18/19 1-a Festivalo NATURIST' (kun Esperanto-kurso) organizata de FFN
- julio-20/24 Verda Naturisma Semajno (kun E-kurso) organizata de Greziljono
- aŭgusto-02/09 la Verdaj Skoltoj tendumas, skoltumas, lignokonstruas
- aŭgusto-10/17 FESTOrevenas, mojosa junulara renkontiĝo kun elstara E-muzik-programo, kunorganizita de Verdaj Skoltoj, Vinilkosmo – fb
- aŭgusto-17/27 10-a Festa Semajno por infanoj kaj familioj kun Nicky, Jean-Luc, Larisa...
- 2020-oktobro-20/25 Ĥora (korusa) renkonto de Interkant kun Zdravka Bojĉeva
- 2020-oktobro-25/nov-01 9a AŬTUNE, la Esperanto-ferioj – kun halovena festo. Esperanto-kursoj kun Stefan MacGill, Bert Schumann.

Statens Institut för Handikappfrågor i skolan

*SIHs Huvudkontor, Box 1100, 871 29 HÄRNÖSAND
tel. 0611 - 887 70 fax. 0611 - 268 66*

Att arbeta som dövblindkonsulent i början av 90-talet av Siv Burell

1991 fick jag möjlighet att pröva på ett helt nytt arbetsområde – att arbeta med dövblinda. I tre terminer hade jag dessförinnan varit tjänstledig på halvtid från det arbetsmarknadsinstitut för hörselskadade, där jag hade arbetat ett antal

år, för att i stället på den andra halvtiden ägna mig åt att undervisa döva på GrundVux. Sju år på varje arbetsplats – inte mer – var min devis och nu var det dags att hoppa in i något okänt, tyckte jag.

Det fanns bara 11 dövblindkonsulenter i hela landet och en av dem skulle vara barnledig ett tag framöver.

Då jag tidigare hade läst ”handikappfrågor, 20 poäng” på universitetet hade jag kommit i kontakt med både döva och blinda, men aldrig förr med dövblinda.

Märkligt nog var SIH huvudman – Statens Institut för Handikappade i Skolan. Bland alla konsulenter som sysslade med olika handikapp var dövblindkonsulenterna den enda grupp, som inte direkt arbetade med barn och knappast alls med grundskolan.

Jag fick lära mig att man grovt kan indela dövblinda i tre grupper:

- 1) de som fötts med både syn- och hörselhandikapp
- 2) de som fötts döva men senare också blivit synskadade eller blinda
- 3) de som fötts blinda och senare blivit hörselskadade eller döva.

Sammanlagt skulle det i hela Sverige röra sig om 1200 personer. Ytterligare en grupp tillkom dock: de som med stigande ålder förlorat hela eller delar av sin syn och hörsel.

Hur många det handlar om fanns det nog ingen statistik på.

I den här texten kommer jag att koncentrera mig på den grupp dövblinda, som är födda döva och som senare har fått blindhet som tilläggshandikapp. I den gruppen kände jag mig mest behövd och hade mest direktkontakt med de olika individerna.

Först lite kort om arbetet med de andra grupperna.

Grupp 1. Inte många som föds dövblinda blir någon Helen Keller. Helen Keller var förresten inte född döv. Hon hörde tills hon var två år och den tiden hjälpte henne säkert mycket, då hon senare tränade att tala – och t.o.m. så småningom kunde hålla föredrag. Hon hade ju faktiskt hört ljud en gång. De dövblinda,

som hade fötts med detta dubbla handikapp hade ofta ytterligare något handikapp och de allra flesta var/blev utvecklingsstörda.

Danmark var ett centrum för forskning på den här gruppen. Med rätt stimulans kunde medvetenhetsgraden höjas. Jag fick se filmer om hur dövblinda redan som bäbisar tränades. Det gällde ju att ge ett slags språk – visuellt, akustiskt eller taktilt, beroende på vilket sinne som fungerade bäst.

Vi dövblindkonsulenter från hela Norden fick åka till Dronninglund, Danmark – ett nordiskt dövblindcenter – där vi lyssnade på föredrag och diskuterade vad samhället kunde göra för den här gruppen.

Tidigare hade man inackorderat barnen på Ekeskolan i Örebro. Nu höll skolan på att förändras till ett resurscenter, dit föräldrar med barn kunde komma och bo för kortare ”habilitering”. Det var den tid då man ville ”normalisera” allt och man hade redan lagt ner specialskolor för blinda. Tyvärr lyckades hemkommunerna sällan erbjuda samma kompetenta personal på hemmaplan som ju Ekeskolan hade. Eftersom döva ju har ett språkligt handikapp lyckades man aldrig lägga ner dövskolorna. För vuxna fanns ett resurscenter i Finspång utanför Norrköping. Det fanns säkert centra på fler platser i landet. Som dövblindkonsulent kunde jag förstås aldrig direkt arbeta med dövblindfödda, utan hjälpte t.ex. en förälder att ansöka om vistelse på Finspång och senare om gruppboende i Göteborg för en dövblind tonåring.

Grupp 3. Många i den här gruppen hade som barn gått på blindskola och senare lärt sig något hantverksyrke. Många av kvinnorna var t.ex. duktiga i att väva. En del män hade utbildat sig i det klassiska blindyrket: borstbinderi, men det fanns förstås annat också. Då hörseln allt eftersom blev sämre fick den här gruppen stora problem. Man var beroende av hörapparat, men då den inte längre räckte till, var det problematiskt att

kommunicera "muntligt". Att teckna i handen som primärt döva dövblinda kunde, var sällan någon bra lösning. Anhöriga fick vara påhittiga. Man kunde förstås "rita bokstäver" i handen eller på ryggen på den dövblinde, som sedan kunde svara med tal som vanligt. En dövblind man, som ensam med sin ledarhund gått för att köpa en blombukett ställde en fråga till expediten och bad henne rita sitt svar med bokstäver i handen. Jo, han förstod hennes svar. Bokstäverna hade ritats tydligt. Då den dövblinde kom hem till sin seende fru, undrade hon, varför han var alldeles blå i handen. Jo, expediten hade missförstått och ritat bokstäver med mjuk kulspetspenna.

På blindskolan hade man lärt sig att kommunicera skriftligt med braille, först med små regletter och kanske senare i livet med datorer. Man lärde sig använda datorns tangentbord och sedan läsa text med hjälp av en "braille-kant" framför datorn. I stället för braillesystemets sex punkter hade man åtta för att t.ex. kunna använda stor bokstav.

Grupp 4. För den här gruppen liksom i viss mån för grupp tre fanns kommunalt anställda syninstruktörer – i de kommuner där handikappfrågor prioriterades.

Från början var syninstruktörerna tänkta att vara en hjälp mest för enbart blinda, men då hörselproblem satte in, behövde de utbildning i hörselfrågor.

Ofta gick det ju att kommunicera via hörseln – om bara hörapparaten fungerade bra och miljön var tyst. Nya syninstruktörer fick förstås utbildning i ledsagning och annat praktiskt, som t.ex. att kunna tala om att köttet på tallriken ligger på kl. 6, potatisen på kl. 9 och grönsakerna kl. 12... eller hur det nu var. Att kunna sköta en hörapparat kom också att ingå i utbildningen, Det var dövblindkonsulenternas uppgift att ordna sådana kurser.

Grupp 2, som jag mest intresserade mig för, var alltså teckenspråkig. Jag hade gått på många teckenspråkskurser och också arbetat med att undervisa döva i svenska, matematik och samhällskunskap på GrundVux.

Det var inte alltid så lätt, men jag lärde mig mer och mer och tillsammans med min kollega, som jag delade undervisningen med, hade vi arbetat mycket praktiskt och gjort studiebesök på barnavårdscentral, på ett arbetsmarknadsinstitut, på försäkringskassan osv. Här gällde det alltså att klara att teckna så bra som möjligt. Det är stor skillnad på barndomsdövas teckenspråk, som är ett eget språk med egen grammatik och TSS – tecken som stöd för tal, som de som blivit döva efter att ha lärt sig svenska, använder. Själva tecknen är i princip lika, men i TSS sätts de ihop efter svensk grammatik. Dövspråken har egen grammatik.

Eftersom dövblinda inte ser – eller ser för dåligt – går det ju inte att teckna som vanligt. Man får teckna taktilt. Den som "lyssnar" har sina händer överst, den som "pratar" har sina händer underst och så byts man om. Den här gruppen dövblinda har ofta stor glädje av att fortfarande vara med i dövföreningar. Där kan de använda sig av döva som dövblindtolkar.

*****

Av mina kollegor förstod jag så småningom att en dövblindkonsulent ska arbeta mot kommunens syninstruktörer och beslutsfattare och inte i någon större grad direkt med dövblinda. Det fungerar ganska bra på grupp tre och fyra, men inte så bra på grupp 2 – tyckte jag i alla fall. Tillsammans med Kerstin J. som bl.a. ordnade med ledsagare och hemservice för den här gruppen, gjorde jag en del studiebesök med dövblinda. Ibland hade vi egna bilar, ibland lånade vi en minibuss av Dövas förening. Vi besökte bl.a. Lödöse museum, där föreståndaren, en naturbegåvning, lät gruppen känna på olika föremål och gissa vad

de skulle användas till. En annan gång besökte vi samekåtan i Bohus, dit vi ledsagat fyra dövblinda på ojämna stigar. Ledsagarna tecknade i handen vad ordföranden i sameföreningen berättade. Smaka på renkött fick vi också göra.

Det hände att ett par dövblindkonsulenter tillsammans ordnade kurser på folkhögskolor och dit dövblinda från hela landet kunde komma. Det kunde handla om samhällsorientering, träning i brailleskrift, i teckenspråk eller helt enkelt vara en avkoppling med någon typ av slöjdarbeten. Jag deltog i kurser på ett par folkhögskolor och ordnade själv en skulpturkurs första sommaren i Göteborg, den andra på Gotland. Jag hade fått kontakt med en konstnär som intresserade sig för dövblinda, Karin Tiberg.

Tillsammans med Kerstin, samordnare för dövas hemservice, åkte jag med tre dövblinda och två ledsagare till Gotland. Alla tre var teckenspråkiga från barndomen, men synproblemen var olika. En var helt blind, en kunde se suddigt (makula-degeneration) och den tredje hade Ushers syndrom. Det betydde att hon hade kikarsyn och kunde se att brodera och läsa liten text på rätt avstånd, men hade stora svårigheter att orientera sig eftersom stavarna i ögonen var utslagna. Hon kunde inte se, när en buss kom, men kunde på bussen läsa tidtabellen, varför ingen trodde att hon var synskadad. En vit dörr på en vit vägg var omöjlig att upptäcka, men målade man dörrens kanter i en mörk färg, kunde det gå bra.

Alla tre hade deltagit i förra sommarens kurs på Dalheimers hus. En av de sista dagarna ville jag göra en dokumentation av deras upplevelser och intervjuade dem, då vi satt vid Tofta havsbad. Jag tar med det redan nu för att du ska få en uppfattning om hur arbetet gick till:

”Förra året gjorde jag en dinosaurie i vax. I år fortsatte jag att arbeta med den. Det var lättare att bygga upp dinosaurien då, än att

göra en form omkring den. Förra året använde vi armeringsjärn, hönsnät, frigolit och vax. I år använder vi lera och plåtbitar till gjutformen av gips. Man måste vara mycket noga. Det är mycket att tänka på.

Förra sommaren hade vi ju längre tid på oss – tre veckor. I år är det bara sju dagar. Det kan bli stressigt. Man har remsor av tunn plåt för att avgränsa gipset. Annars kan man inte ta isär formen sen. Min dinosaurie är ungefär 50 cm lång. Gjutformen, som jag arbetar med i år, kommer att innehålla nästan 20 bitar. I morgon ska jag börja med alla taggarna, som den har på ryggen. Det blir nog jobbigt!

De flesta dinosaurier åt ju bara växter, men min var ett rovdjur.

Just nu är det sen eftermiddag och vi sitter vid Tofta Strand. Det är en fin badstrand. Jag saknar saltet från Västkusten, men inte maneterna. Det känns faktiskt som semester.”

Vi startade från Göteborg den 10 juli i Dövföreningens minibuss. Kerstin och jag turades om att köra. Vi turades om att ledsaga G, som hade blivit utan ledsagare. Hennes ledsagare väntade i Visby. Förra sommaren hade konstnären Karin Tiberg varit i Göteborg och startat kursen. Vi hade de påbörjade skulpturdjuren väl inpackade i bagageutrymmet tillsammans med alla resväskorna. Vi skulle bo på ett soldathem. Dessförinnan fick vi gå och hämta ut lite pengar som ersättning för att två av våra tre hytter hade vatten en cm över

heltäckningsmattorna. En ledning hade sprungit läck och det fanns ingen möjlighet att byta hytt, för utanför var det fullt av folk som saknade hytt och gärna hade tagit våra. Vi använde pengarna till att dryga ut matkassan.

*****

Strax före klockan 6 morgonen den 11 juli körde vi iland i Visby.

Efter frukost, som vi åt utomhus vid Gotlands Konstskola blev det en rundvandring i den stora lokalen för att alla skulle veta vilka hinder som fanns och vilka verktyg som skulle användas. Förutom våra tre dövblinda tillkom ytterligare en med ledsagare. Alla fyra fick en gipsform, som bestod av många delar att känna på och plocka isär. Inuti låg en gjuten betongfigur eller den ursprungliga vaxmodellen – en groda, en fisk, en snäcka och en näckros. Hade man väl gjort en form kunde man göra många avgjutningar av samma modell senare.

Det var närmare 30 grader hela veckan, så varje arbetsdag avslutades med en tur till havet. Utan bussen hade vi aldrig klarat förflyttningarna mellan Konstskolan,

Soldathemmet och de två milen till Tofta havsbud. Dessutom behövde vi ju proviantera.

Första morgonen upptäckte vi att våra nycklar inte gick till köket, där vi hade ställt in vår mat. Vi fick vänta tills personalen kom. Vi kom överens med dem, att de skulle ordna frukost. Kostnaden blev inte alltför stor och vi hade ju kompensationspengarna för de blöta hytterna.

Klockan nio skulle vi vara på Konstskolan.

Onsdagen blev en intensiv dag för deltagarna med en kamp mot gips, som flöt åt olika håll eller stelnade för snabbt – eller för långsamt. Vi hade munskydd, när gipspulvret, som flög omkring, var för påfrestande.

Solen gassade, men inne var det svalt och skönt för oss och för de värmekänsliga vaxdjuren. De som valde att arbeta utomhus, valde alltid den skuggiga sidan. Redan nu såg vi att det skulle bli svårt att hinna med själva gjutningen, så vi bestämde oss för att arbeta länge på torsdagskvällen.

En centraltolk från Stockholm, Dan Herzman, tolkade vad Karin sa till tecken, medan varje dövblind hade sin egen tolk, som översatte de visuella tecknen till taktila. Kvinnan med Ushers syndrom föredrog dock att hennes tolk tolkade visuellt nära henne.

På rasterna gav tolkarna varandra massage. Det är påfrestande att tolka taktilt då den dövblinde har sina händer ovanpå tolkens.

En promenad i Almedalen måste vi ju hinna med. Man väntade på partiledarna, men talarserien skulle starta först när vi skulle åka hem. Tolkarna var lediga då, så vi ledsagare fick försöka berätta om hur det såg ut och vad som skulle hända där veckan därpå. Varje kväll hade vi tidningsläsning på soldathemmet. De båda herrarna var mycket sportintresserade och fick t.ex. veta att matchen Brasilien–Sverige slutade med seger för Brasilien med 1 – 0.

*****

Arbetet på Konstskolan fortsatte programenligt. På torsdagen kom en kvinnlig reporter med håret klippt i rutor tillsammans med en manlig fotograf och gjorde intervjuer. Det skulle bli ett reportage i Gotlands Allehanda. Bäst köpa tidningen varje dag, för att inte missa något.

Kvällspasset blev ganska besvärligt, eftersom solen nu lyste in och gjorde den annars så svala lokalen till en bastu. Efter avslutat arbetspass bjöd Dan, centraltolken, oss alla till sin tolklägenhet. Dan är utbildad naprapat och gav under kvällen prov på sitt kunnande. Han rättade till någon ryggkota här, någon kontorsarm där. Han målar också och har haft en del utställningar. Tidigare under dagen hade han gjort en fin skiss av A, när han arbetade med dinosaurien.

Fredagen började med samråd. Det stod nu helt klart att vi inte skulle hinna gjuta den här gången, eftersom formarna fordrade så mycket arbete. Inte heller skulle vi förlänga dagarna genom att arbeta på kvällarna, eftersom lokalen då var alldeles för varm. Karin undrade, om deltagarna kunde tänka sig att fortsätta nästa sommar. Alla var intresserade.

Efter dagen blev det ny omröstning om vad vi skulle göra på kvällen. Det blev Tofta igen. Kanske blev det för mycket sol i Tofta. Kanske var Gotlandsbakterierna okända för göteborgarna. Hur som helst så drabbades ett par av deltagarna av turistsjuka.

Efter ett par glas avslagen coca-cola var de dock i form att gå till det tivoli som hade kommit till Visby. På kvällen åt vi på båten Greeceland, uppkallad efter Elvis Presley.

Tidigt på lördagsmorgonen var det dags för lite busservice på Shellmacken. En massa insekter på vindrutan avlägsnades. Vädret hade svängt. Det var mulet, nästan kyligt. Det var faktiskt skönt, eftersom vi skulle göra en utflykt till Fårö. Först måste vi hämta ut åksjukemedicin, så det dröjde lite innan vi kom iväg. Karin körde före och visade vägen. Efter en kort stund i färjekö var vi på Fårö.

Små fårhus med toppiga tak fanns här och var. Får heter annars lamm på Gotland. Vad heter då lamm på gotländska? Lammungar, förstås!

Karin har en utställningslokal på Fårö, som hon delar med en annan konstnär. Karins skulpturer var gjutna i brons, andra var i betong. Betong kan få en behagligare yta om den behandlas med bivax. Det fanns mycket att känna på.

Efteråt blev det bad vid Suderstrand och också lunch där. Alla mådde nu bra igen. Vädret hade hunnit bli som vi var vana vid, varmt och soligt.

Vid lunchen hade vi tidningsläsning om oss själva. Gotlands Allehanda hade en artikel om skulpturkursen. G. syntes med ett stort leende framför sina båda elefanter. De övriga hade bara sina händer och skulpturarbeten fotograferade – efter önskemål från en av göteborgarna.

Från Suderstrand gick färden till Langhammar, som har ett stort område med raukar – naturens egna skulpturer. Det var förstås inte så stor del av raukarna man kunde känna på. En av ledsagarna klättrade upp och blev fotograferad på toppen. Om man inte hade vetat att det här var Gotland hade man lika väl kunnat tro, att det var en stenöken i Afrika.

*****

Så kom söndagen. Alla formar hann bli klara under dagen. Vi städade efter oss på Soldathemmet och hade en improviserad avskedsfest på terrassen. De enda regndroppar som kom under Gotlandsvistelsen föll, då vi hade plockat ut allt. Det var bara att plocka in och tränga ihop oss inomhus.

Karin kom ganska sent eftersom hon hade arbetat med att återställa Konstskolan i samma skick som då vi började. Vi fick lämna alla skulpturdjur och formar på Gotland och fick helt plötsligt riktigt gott om plats i bussen. Karin skulle komma och vinka av oss vid båten på måndagen.

Ett par av deltagarna ville utnyttja de sista timmarna till ett nytt tivolibesök. Då de

återvände till bussen i taxi hade de med sig en vinst i form av en jättstor nalle som tog upp ett helt passagerarsäte, men den var ju mindre ömtålig än vaxdjuren.

Karin kom till båten och det blev mycket kramar och en önskan om en fortsättning nästa sommar. Den sommaren var jag inte med, eftersom mitt 4-åriga vikariat var slut. Jag vet i alla fall att ett par av deltagarna skänkte sina gjutna betongdjur med fin bivaxyta till dövblinda barn på Ekeskolan.

En kommentar från Karin Tiberg: *"Deltagarna förstår nog inte hur duktiga de faktiskt är. De har gjort ett fantastiskt arbete. Det är inga lätta saker de har sysslat med. Även erfarna skulptörer kan lätt misslyckas med gjutformarna"*.

Min kommentar efter fyra år med dövblinda: *"Med rätt stöd kan handikappade åstadkomma det mesta. Bara fantasin sätter gränser"*.

Det har nu gått åtskilliga år sedan skulpturkursen. Fortfarande får jag julkort från en av deltagarna.

SIH finns inte längre. I stället har man ett dövblindteam i Västra Götalandsregionen (liksom i region Skåne, Stockholm osv) med pedagoger, audionom, kurator och psykolog.

Minnena av dessa fyra annorlunda år finns bevarade som klara bilder i minnet.

/Siv

